

Inspectie voor de Sanctietoepassing
Ministerie van Veiligheid en Justitie

PI Amsterdam locatie Havenstraat

Inspectierapport

Doorlichting

PI Amsterdam locatie

Havenstraat

Inspectierapport

Doorlichting

September 2011

Inhoudsopgave

Voorwoord	6
Samenvatting	8
1 Inleiding	14
1.1 Aanleiding en doel	15
1.2 Reikwijdte van de doorlichting	15
1.3 Toetsingskader	15
1.4 Opzet	17
1.5 Objectbeschrijving	17
1.6 Recent onderzoek	19
1.7 Leeswijzer	19
2 Rechtspositie gedetineerden	20
2.1 Rechtmatige insluiting	21
2.2 Huisregels en introductie	22
2.3 Activiteitenprogramma	24
2.4 Accommodatie	28
2.5 Voeding en winkel	30
2.6 Maatschappelijk contact	32
2.7 Toegang tot zorg	34
2.8 Disciplinaire straffen en maatregelen	36
2.9 Klachtafhandeling	38
2.10 Conclusie	40
3 Omgang met gedetineerden	42
3.1 Screening	43
3.2 Bejegening	47
3.3 Rapportage en documentatie	49
3.4 Conclusie	51
4 Interne veiligheid	52
4.1 Preventie en beheersing van calamiteiten	53
4.2 Agressiebeheersing	56
4.3 Drugsontmoediging	59
4.4 Conclusie	62
5 Maatschappijbeveiliging	64
5.1 Beveiligingsvoorzieningen en –toezicht	65
5.2 Toekenning verlof	71
5.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling	73
5.4 Conclusie	74

6	Maatschappelijke reïntegratie	76
6.1	Vorbereiding nazorg	77
6.2	Reïntegratietrajecten	79
6.3	Conclusie	81
7	Personeelsmanagement	82
7.2	Communicatie	85
7.3	Integriteit	87
7.4	Evaluatie	89
7.5	Conclusie	89
8	Slotbeschouwing	92
	Bijlage 1 Oordeel	98
	Bijlage 2 Aanbevelingen	100
	Bijlage 3 Afkortingen	104
	Bijlage 4 Bronnen	108
	Bijlage 5 Inspectieprogramma	110
	Bijlage 6 Geografische ligging	114

Voorwoord

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) heeft in juni 2011 een doorlichting uitgevoerd bij de locatie Havenstraat van de vestiging PI Amsterdam.

De aard en de ernst van de risico's op het gebied van veiligheid en beveiliging in de Havenstraat geven de ISt aanleiding om de Havenstraat over een jaar te bezoeken voor een vervolgonderzoek.

De ISt lichtte de Havenstraat al eerder door in november 2005. Ook nu krijgen de gedetineerden een te beperkt dagprogramma aangeboden. De verbetering in het naleven van de veiligheidsvoorschriften vindt de ISt niet voldoende. In het integriteitsbeleid constateert de ISt wel een flinke verbetering.

Ook ziet de ISt bij het management van de Havenstraat een duidelijke inzet om zaken ten goede te keren. Dat blijkt onder meer uit een beginnende daling in het hoge ziekteverzuim. Deze en andere ontwikkelingen zijn echter nog te pril om een beweging op gang te brengen in de manier van werken.

M.P. Tummers
wnd. hoofdinspecteur

Samenvatting

De Ist heeft in juni 2011 de PI Amsterdam locatie Havenstraat (hierna de PI Havenstraat) doorgelicht. Het doel van de doorlichting was te bezien hoe het in de PI Havenstraat is gesteld met de rechtspositie van en de omgang met gedetineerden, de veiligheid, de reïntegratieactiviteiten en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie.

De doorlichting heeft op onderdelen een kritisch beeld opgeleverd. Met name bij de aspecten interne veiligheid, maatschappijbeveiliging en maatschappelijke reïntegratie heeft de Ist verbeterpunten gesignaleerd. Niet eerder leken de risico's op het gebied van beveiliging en veiligheid zo ernstig als in de PI Havenstraat. De Ist zal de inrichting na ongeveer een jaar bezoeken voor een vervolgonderzoek. Enerzijds omdat er slechts een beperkte verbetering is ten opzichte van 2005 en anderzijds vanwege de aard en soms de ernst van de verbeterpunten. De onduidelijkheid over verantwoordelijkheid (tussen inrichting, DJI en RGD) voor de oplossing van de knelpunten weegt hier ook sterk in mee.

Rechtspositie gedetineerden

Over de rechtspositie van en de omgang met gedetineerden is de Ist op een aantal kritische punten na redelijk positief. De Ist is positief over de consequente toetsing van het rechtmatige verblijf van gedetineerden. Gedetineerden krijgen bij binnenkomst tijdig een introductie op de huisregels. Bij regelovertreding in de PI Havenstraat zijn ze verzekerd van een consistente oplegging van een disciplinaire straf of maatregel. De commissie van toezicht is makkelijk toegankelijk voor gedetineerden en treedt ook bemiddelend op bij klachten. Toch is de Ist niet geheel positief over de rechtspositie van gedetineerden omdat hun activiteitenprogramma aanzienlijk korter (vijf tot zeven uur) is dan in andere huizen van bewaring. Met name het beperktere aanbod aan arbeid en de uitval hiervan spelen een rol. Daarnaast hebben gedetineerden direct na binnenkomst na 16.30 in de inrichting geen gelegenheid om een kennis of familielid over zijn verblijf daar te informeren. Een laatste verbeterpunt voor de rechtspositie van gedetineerden betreft de spreiding over de dag van het aanbod van maaltijden in de afzonderingscellen.

Omgang met gedetineerden

De omgang met gedetineerden in de PI Havenstraat is in de praktijk redelijk op orde. Zo is er is over het algemeen sprake van een respectvolle omgang met gedetineerden. De inrichting heeft een grote slag te slaan bij de uitvoering van beleid over de omgang met gedetineerden in aansluiting op de persoonsgerichte benadering die centraal staat in het landelijke programma Modernisering Gevangeniswezen. Er is geen

mentoraatsysteem waarbij een gedetineerde aan een piw'er is gekoppeld om bijvoorbeeld vragen aan te kunnen stellen. Het ontbreekt bovendien aan beschrijvingen over de bejegening van gedetineerden en de werkwijze van rapporteren. Hetzelfde geldt voor de controle op de uitvoering ervan. Nieuwe ontwikkelingen zoals motiverend bejegenen en de ISS-screening zal de directie moeten vertalen naar de dagelijkse werkpraktijk.

Interne veiligheid

De interne veiligheid in de PI Havenstraat is op onderdelen zorgelijk. De Inspectie vindt dat er ernstige risico's ontstaan door slecht functionerende persoonlijke alarmeringssystemen (personenzoekinstallaties). De directie heeft tevergeefs al meerdere malen om nieuwe apparatuur gevraagd. Een tweede aandachtspunt is de deelname aan het praktisch penitentiair optreden (PPO) om in te kunnen grijpen bij incidenten met geweld. Hoewel er sinds enkele maanden meer aandacht is voor het PPO en de inrichting het personeel ook de mogelijkheid biedt om daadwerkelijk deel te nemen aan het PPO is de deelname nog ruimschoots onder de maat. Om de interne veiligheid te verbeteren, verdient bovendien de uitvoering van en toezicht op de visitatie aandacht.

Maatschappijbeveiliging

In de beoordeling van het aspect maatschappijbeveiliging heeft het criterium over beveiligingsvoorzieningen en -toezicht een centrale rol gespeeld. Met de beide andere criteria van dit aspect, namelijk de toekenning van verlof en de voorwaardelijke invrijheidstelling heeft de PI Havenstraat, vanwege haar bestemming, weinig ervaring. De ISt oordeelt kritisch op het criterium beveiligingsvoorzieningen en -toezicht. De combinatie van haperende technische beveiligingsvoorzieningen, het niet actueel zijn van bepaalde dienstinstructies, het niet juist uitvoeren van landelijke voorschriften en het onvoldoende toezicht houden op de uitvoering van deze voorschriften maken dat de inrichting op beveiligingsgebied risico's loopt.

De Inspectie ziet echter ook een duidelijke motivatie bij het management van de inrichting om hierin verandering te brengen. Deels is deze verandering reeds in gang gezet door een aanvang te maken met de actualisatie van de dienstinstructies en het structureel doorgang laten vinden van werkoverleggen. Deels ook is de inrichting afhankelijk van derden. Van de onvrede over de rol van de RGD, en dan met name het niet tijdig vervangen of vernieuwen van niet goed functionerende technische beveiligingsvoorzieningen, is reeds bij eerdere doorlichtingen van andere inrichtingen gebleken.

Maatschappelijke reïntegratie

De PI Havenstraat heeft een bestemming als huis van bewaring in de stad Amsterdam. Er is altijd aanbod om de vrijgekomen celcapaciteit te vullen. De inrichting heeft daardoor een behoorlijke doorstroom van gedetineerden. Gedetineerden verblijven er soms kort, hun preventieve hechtenis kan plotseling worden opgeheven en de inrichting heeft de opdracht van het hoofdkantoor om veroordeelde gedetineerden direct te selecteren voor een gevangenis. Dit maakt het voor de functionarissen die betrokken zijn bij de reïntegratie lastig om tot een inventarisatie van probleemgebieden te komen. Mmd'ers slagen er niet in voor alle nieuwe gedetineerden de behoefte aan nazorg in kaart te brengen en minder dan de helft van de doelgroep heeft bij overplaatsing naar een vervolginrichting een reïntegratieplan. Het is voor de directie van de PI Havenstraat van belang dat ze, in het licht van de veranderingen van MGW, haar eigen doelstellingen in het reïntegratieproces van gedetineerden scherp neerzet, zodat ze daarmee de daarbij betrokken functionarissen ook duidelijkheid geeft in hun taken en verantwoordelijkheden.

Organisatieaspecten

De directie heeft ervoor gekozen om de implementatie van het landelijke programma Modernisering Gevangeniswezen behoedzaam en met steun van de werkvloer in te voeren. Hierdoor staat de PI Havenstraat, in vergelijking tot andere inrichtingen, nog aan het begin van de invoering van de nieuwe werkwijzen. De manier waarop de directie werkwijzen introduceert is begrijpelijk gelet op de staat van de organisatie en haar cultuur. Medewerkers hebben gemiddeld een hoge leeftijd en een lange arbeidsduur bij de inrichting. Enerzijds brengen zij daardoor veel kennis in over de doelgroep en over de manier van omgaan met gedetineerden, maar anderzijds maken deze factoren het ook moeilijker om een snelle omslag te maken naar de nieuwe manier van werken. De ISt trof in de PI Havenstraat een cultuur waar medewerkers, soms met gemopper, toch het beste er van willen maken met elkaar en met de gedetineerden die bij hen verblijven. Een aantal ontwikkelingen heeft meegewogen in een positief oordeel over de organisatieaspecten in de PI Havenstraat. Deze ontwikkelingen zijn echter nog te pril om een beweging op gang te brengen naar een andere manier van werken. Voorbeelden zijn de lichte daling van het tot nu toe hoge ziekteverzuim, de doorgang van het teamoverleg dat tot voor kort frequent uitviel en de personeelsbezetting die op sterkte komt.

De PI Havenstraat evalueert, veelal in samenwerking met het hoofdkantoor DJI, op onderdelen haar werkprocessen, maar voor veel werkprocessen geldt dat zij te weinig tegen het licht worden gehouden om verbetering erin aan te kunnen brengen.

Hieronder staan de belangrijkste aanbevelingen. Zie bijlage 2 voor een overzicht van alle aanbevelingen.

Aanbevelingen

De ISt beveelt de PI het volgende aan:

- Draag zorg voor de invoering van een dagprogramma dat de gedetineerde 43 uur activiteiten biedt en zorg dat activiteiten waar zij recht op hebben niet samenvallen.
- Zorg ervoor dat het MMD in staat is om alle screenings tijdig uit te kunnen voeren. En beweeg de gemeentes (in ieder geval Amsterdam) ertoe de gevraagde informatie voor de screening op de leefgebieden tijdig aan te leveren bij de mmd'ers.
- Heb serieuze aandacht voor agressiebeheersing door de deelname aan het PPO substantieel te verbeteren en de geweldsinstructies binnen de inrichting te verspreiden.
- Actualiseer dienstinstructies en zie toe op een juiste toepassing van deze instructies. Heb met voorrang aandacht voor het juist toepassen van de biometrie-procedures in de inrichting.
- Breng penitentiaire scherpste structureel bij personeel onder de aandacht.
- Stel, in het licht van nieuw landelijk beleid over Binnen Beginnen, een visie op over de reïntegratie-activiteiten van de PI Havenstraat. Maak hierbij procesbeschrijvingen voor de betrokken functionarissen.

De ISt beveelt DJI het volgende aan:

- Breng de urgentie van het vervangen van de huidige pzi's en de urgentie van het vervangen van of onderhoud plegen aan niet goed functionerende technische beveiligingssystemen onder de aandacht van de leveranciers (waaronder in ieder geval de RGD) en dring aan op het zo spoedig mogelijk vervangen van het huidige systeem teneinde ernstige veiligheidsrisico's op korte termijn weg te nemen.

1

Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aanleiding

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (Ist) houdt toezicht op de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit onder meer door penitentiare inrichtingen (p.i.) met een zekere regelmaat op hun functioneren te beoordelen. De Penitentiair Inrichting Amsterdam, locatie Havenstraat, hierna: PI Havenstraat, heeft een bestemming als huis van bewaring (hvb). De Ist heeft de PI Havenstraat eerder in 2005 doorgelicht als onderdeel van de PI Amsterdam.¹ Een korte beschrijving van de toenmalige bevindingen staat in paragraaf 1.6.

Doel

Het doel van de doorlichting is te bezien hoe het in de PI Havenstraat is gesteld met de rechtspositie van en de omgang met gedetineerden, de veiligheid, de reïntegratieactiviteiten en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie. Aan de hand van haar oordeel doet de Ist verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen.

1.2 Reikwijdte van de doorlichting

Locatie Havenstraat vormt samen met locatie Tafelbergweg de vestiging PI Amsterdam. De doorlichting beperkt zich tot de locatie Havenstraat. In de Tafelbergweg verblijven uitsluitend gedetineerden met een maatregel tot verblijf in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD). Deze locatie heeft de Ist nu niet doorgelicht omdat zij daar nog het vervolgonderzoek naar de ISD-maatregel zal uitvoeren.

1.3 Toetsingskader

Voor de doorlichting van de PI Havenstraat heeft de Ist het standaardtoetsingskader voor het gevangeniswezen gebruikt. Dit toetsingskader is gebaseerd op (inter)nationale wet- en regelgeving.²

¹ In 2005 bestond de PI Amsterdam uit de locaties van de huidige vestiging Over-Amstel en de locaties van de huidige vestiging Amsterdam.

² Het betreft internationale verdragen, gedragsregels, wetgeving, maatregelen, ministeriële regelingen, circulaires en aanwijzingen die van toepassing zijn op de tenuitvoerlegging van detentie. Zie voor het volledige toetsingskader de website van de Ist (www.inspectiesanctietoepassing.nl), waar het als bijlage bij het inspectierapport is gevoegd.

Het toetsingskader omvat de aspecten:

- rechtspositie gedetineerden;
- omgang met gedetineerden;
- interne veiligheid;
- maatschappijbeveiliging;
- maatschappelijke reïntegratie;
- organisatie.

Deze aspecten geven, in samenhang, een goed beeld van de stand (en gang) van zaken in een penitentiaire inrichting.

Genoemde aspecten zijn opgedeeld in criteria. De ISt komt aan de hand van die criteria tot een oordeel op de drie dimensies uitvoering, beleid en check op de uitvoering:

- Bij de dimensie *uitvoering* stelt de ISt vast in hoeverre de uitvoering voldoet.
- Bij de dimensie *beleid* beziet de ISt of in de inrichting ten aanzien van een te toetsen criterium (vastgelegd) beleid beschikbaar is dat voldoet aan geldende wet- en regelgeving.
- Bij de dimensie *check op de uitvoering* gaat de ISt na in hoeverre op handelningsniveau de juiste uitvoering van het beleid is zeker gesteld.

Deze indeling in beoordelingsdimensies wijkt enigszins af van de indeling beleid-uitvoering-borging die de ISt tot nu toe in haar rapportages hanteerde. Met de nieuwe indeling wil de ISt tot uitdrukking brengen dat de uitvoeringspraktijk in haar oordeel voorop staat. Verder is het oorspronkelijk gehanteerde begrip ‘borging’ vervangen door check op de uitvoering om aan te geven dat per toetsingscriterium alleen nog wordt vastgesteld of de juiste uitvoering van het betreffende proces zeker is gesteld. In het oorspronkelijk door de ISt gehanteerde begrip borging was ook begrepen in hoeverre de inrichting het beleid periodiek evalueert op effectiviteit en zo nodig bijstelt. De mate waarin dat gebeurt, is in dit rapport een onderwerp dat in algemene zin aan bod komt in hoofdstuk 7: organisatieaspecten.

De ISt geeft haar oordeel per criterium met de dimensies uitvoering, beleid en check op de uitvoering weer in de volgende vier waarderingen:

- Voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet aan de relevante normen en verwachtingen

In bijlage 1 staan alle oordelen op de toetsingscriteria bij elkaar.

1.4 Opzet

Methode

Bij een doorlichting verzamelt de ISt feitelijke gegevens door documentonderzoek, observaties in de p.i. en interviews met betrokkenen bij de inrichting. Het standaardtoetsingskader vormt het uitgangspunt van de doorlichting. Dit toetsingskader is uitgewerkt in een aantal gestructureerde vragen- en checklijsten. Op grond van vooraf door de p.i. verstrekte documentatie stelt de ISt eventueel aanvullende informatie-vragen op. De ISt zet alle verzamelde gegevens af tegen de criteria uit het toetsingskader en komt zo tot een oordeel over de uitvoering, het beleid en de check op de uitvoering (zie 1.3).

De doorlichting van de PI Havenstraat is uitgevoerd door vier inspecteurs in een periode van drie dagen. Zie bijlage 5 voor het volledige inspectieprogramma van de doorlichting.

Tijdpad

Op 20 april 2011 heeft de ISt de doorlichting aangekondigd. De doorlichting is op 14, 15 en 21 juni 2011 uitgevoerd. De vestigingsdirecteur heeft op 21 juli 2011 de conceptversie van het inspectierapport voorgelegd gekregen voor wederhoor op de feitelijke bevindingen. De ISt heeft de wederhoorreactie op 18 augustus 2011 ontvangen. Op 9 september 2011 heeft de hoofdinspecteur het inspectierapport vastgesteld en aangeboden aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

1.5 Objectbeschrijving

De PI Havenstraat werd tussen 1888 en 1891 gebouwd in Amsterdam-Zuid. Zij heeft een bestemming als huis van bewaring en inmiddels een capaciteit van 214 plaatsen. Tabel 1 geeft een totaaloverzicht. Het complex is kruisvormig van opzet met vier vleugels met elk vier etages. Het midden van het kruis is een open ruimte met op het vlak de centraalpost (CP) waar beveiligingsmedewerkers zitten die door direct zicht en door camera's het personeels- en gedetineerdenverkeer in de inrichting coördineren. Gedetineerden hebben via het vlak toegang tot een grote doucheruimte.

De verblijfsafdelingen voor gedetineerden zijn op de noord-, oost- en westvleugel gelegen. De vier ringen op de noord- en oostvleugels staan in open verbinding met elkaar. Niettemin is elke ring opgesplitst in

twee afdelingen. De vleugels hebben een atriumvorm met de cellen aan de buitenzijde. Eén afdelingsring huisvest alleen nieuw binnengekomen gedetineerden, dit is de inkomstenafdeling. Op de tweede en derde ring van de afdeling Oost en zijn in totaal tien cellen bestemd voor meerpersoonsgebruik.

De westvleugel heeft drie ringen waar gedetineerden verblijven. De eerste ring hiervan is afgescheiden van de andere twee, waardoor de Extra Zorg Voorziening (EZV) op de West 1 een afzonderlijke afdeling vormt. Deze afdeling heeft een dubbele bestemming namelijk hvb en gevangenis.

De begane grond van de westvleugel biedt ruimte aan de binnenkomstafdeling delinquenten (BAD) met vier transportcellen en twee isolatiecellen. De zuidvleugel biedt kantooruimte voor personeel. Daarnaast komen in deze vleugel zowel bezoekers als personeel de inrichting binnen, elk met een eigen entree en apparatuur voor de controle op invoer van contrabande. De voorportiersloge vormt een scheiding tussen beide entrees. Goederen en gedetineerdentransport vinden ook plaats aan deze zijde van de inrichting.

In het verlengde van de oost- en de westvleugel zijn in de jaren tachtig nieuwe delen aangebouwd. Aan de westzijde bevinden zich daarin de werkzalen en nog vier isolatiecellen. In het aangebouwde deel aan de oostzijde bevinden zich de sportzaal, kantoren en de medische dienst (MD). De inrichting beschikt daarnaast over twee L-vormige luchtplaatsen en een buitensportveld.

Tabel 1: Capaciteit en bestemmingen PI Havenstraat

Bestemming	Afdeling	Cellen	Plaatsen	Mpc-plaatsen	
				Aantal	Percentage
Huis van bewaring	Noord 0, 1,	36	36	-	-
	Noord 2, 3	36	36	-	-
	Oost 0, 1,	36*	44	10	22.7
	Oost 2, 3	36*	44	10	22.7
	West 2 en 3	36	36	-	-
EZV (hvb/gev)	West 1	18	18	-	-
Totaal		198	214	20	9.3

*Op de afdeling Oost zijn vier cellen niet in gebruik.

1.6 Recent onderzoek

In 2005 bezocht de Ist de PI Havenstraat in het kader van de doorlichting van de toenmalige PI Amsterdam. Het aantal aanbevelingen aan de locatie Havenstraat destijds was beperkt, maar enkele waren wel van ingrijpende aard. De inrichting moest er ten eerste voor zorg dragen dat de combinatie van verkort dagprogramma, postenbezetting en de alternatieven bij uitval van onderdelen van het dagprogramma niet tot inbreuk op de rechtspositie van gedetineerden zou leiden. Ten tweede moest het management actiever sturen op het naleven van veiligheidsvoorschriften door het personeel en ten derde moesten ze een integriteitsbeleid ontwikkelen en implementeren.

In 2007 en 2008 voerde de Ist twee themaonderzoeken uit in de PI Havenstraat, namelijk naar de Inrichtingen voor Stelselmatige Daders en naar de veiligheid 's nachts. De Inspectie Gezondheidszorg (IGZ) beoordeelde in 2008 de medische diensten in p.i.'s waaronder die van de PI Havenstraat. Een auditcommissie van de Dienst Justitiële Inrichtingen voerde in 2009 een Externe Security Audit (ESA) uit. De uitkomsten hiervan betreft de Ist bij haar bevindingen in dit rapport over de interne veiligheid (hoofdstuk 4) en maatschappijbeveiliging (hoofdstuk 5).

1.7 Leeswijzer

De navolgende hoofdstukken behandelen elk een aspect uit het toetsingskader. Elke paragraaf opent met de standaardomschrijving van het toegepaste criterium uit het toetsingskader. Hierop volgen de bevindingen, het oordeel en eventuele aanbevelingen. Elk hoofdstuk besluit met een conclusie. Het laatste hoofdstuk geeft een slotbeschouwing over het geheel van bevindingen.

2

Rechtspositie gedetineerden

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een negental criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de rechtspositie van de gedetineerden in de PI Havenstraat. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie bij de vraag of de rechten van gedetineerden zijn gewaarborgd zoals die in (inter)nationale regelgeving zijn vastgelegd

2.1 Rechtmatige insluiting

Criterion

Gedetineerden dienen op basis van een rechtmatige titel te worden ingesloten. Het is daarom zaak dat een inrichting alle documenten rondom insluiting en identiteit goed controleert en vastlegt in het gedetineerdendossier. Daartoe heeft de sectordirecteur gevangeniswezen in oktober 2006 een flatteringsregeling bevolkingsadministratie vastgesteld die bij het insluitingsproces moet worden toegepast.

Bevindingen

Gedetineerden komen binnen bij de binnenkomstenafdeling (BAD). De BAD-afdeling schrijft de gedetineerde in met behulp van biometrie. In de meeste gevallen heeft de politie de identiteit van de gedetineerde al vastgesteld. De biometrieapparatuur werkt doorgaans naar behoren.³ Waardevolle goederen, geld en identiteitsbewijzen van de gedetineerden worden opgeborgen in een kluis. De medewerkers van de Bevolkingsadministratie (BVA) hebben kort na binnenkomst een intakegesprek met de gedetineerde waarin ze de persoons- en insluitingsgegevens controleren en in het registratiesysteem Tulp-GW (Tenuitvoerleggingprocessen Gevangeniswezen) vastleggen. Elke invoer (mutatie) van een insluitingstitel en insluitingsduur wordt gecontroleerd door een andere collega. Naast de onderlinge check tussen collega's behoort de leidinggevende volgens de flatteringsregeling alle ingevoerde gegevens nogmaals te controleren. Bij afwezigheid van de leidinggevende is dit bij een afdelingshoofd van de verblijfsafdelingen belegd. De directie controleert wekelijks de dossiers van gedetineerden die met ontslag gaan.

De BAD-medewerkers beschikken over instructies voor de inschrijving met biometrie. De instructies waren geldig tot december 2009. Ook de

³ De medewerkers lijken op deze afdeling met de biometrie apparatuur minder problemen van het systeem te ondervinden dan bij de bezoekersruimte (zie hoofdstuk 2.6).

medewerkers van de BVA hebben een procesbeschrijving voor hun werkzaamheden. Het beleid voor de BVA bestaat uit flatteringsregeling uit 2006 en de processen van de BVA zoals het hoofdkantoor deze in 2007 heeft vastgesteld. Echter in 2009 heeft het hoofdkantoor de werkprocessen geactualiseerd.

Insluiting

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering voldoet aan de verwachtingen van de Ist. De PI Havenstraat controleert alle documenten rondom insluiting en identiteit en legt ze vast. Zij doet dit conform de flatteringsregeling uit 2006 en de werkwijze van de biometrie. Het beleid en de check op de uitvoering voldoen overwegend. Het beleid is op onderdelen niet meer actueel en bovendien zijn de processen niet toegeschreven naar de locatie. De vijf procentsteekproef voor de controle van de insluitingstitels beperkt zich tot de dossiers van gedetineerden die met ontslag gaan. De Inspectie plaatst hierbij vraagtekens omdat gedetineerden dan achteraf wel te lang ingesloten kunnen worden.

Aanbeveling

- Actualiseer de werkprocessen van de BVA en maak ze ook locatiegebonden oftewel van toepassing op de PI Havenstraat.
- Voer, op de directiecontrole van ingevoerde insluitingsdocumenten, een willekeurige wekelijkse steekproef van vijf procent in.

2.2 Huisregels en introductie

criterium

Iedere gedetineerde moet bij binnenkomst in een inrichting zo veel mogelijk in een voor hem begrijpelijke taal op de hoogte worden gesteld van zijn rechten en plichten. Daarbij moet hem duidelijk gemaakt worden hoe hij zich kan beklagen. Om die reden is de directeur van een inrichting (wettelijk) verplicht om huisregels voor de inrichting vast te stellen. De inhoud en structuur van deze huisregels moet aansluiten bij het Model huisregels penitentiaire inrichtingen.⁴ Daarnaast acht de Ist het van belang dat de medewerkers van de inrichting met iedere op een afdeling inkomende gedetineerde een intakegesprek houdt met onder andere uitleg over de interne gang van zaken.

⁴ De minister van Justitie heeft het Model huisregels penitentiaire inrichtingen vastgesteld bij de invoering van de Pbw in 1998. Het model vormt de standaard voor de huisregels van alle inrichtingen. De directeur van elke inrichting stelt ze vast.

Bevindingen

De huisregels zijn opgesteld conform het Model huisregels penitentiare inrichtingen. De huidige versie dateert uit 2010 en eventuele wijzigingen worden jaarlijks doorgevoerd. Hierin is de werkwijze van het toepassen van biometrie niet beschreven. Met de landelijke procedure voor intake, screening en selectie (ISS) wordt nu proef gedraaid. Over de normale werkwijze van de introductie is geen procesbeschrijving voorhanden.

Gedetineerden komen bij binnenkomst terecht op een inkomstenafdeling. Penitentiair Inrichtingswerkers (Piw'ers) hebben vervolgens binnen 24 uur na binnenkomst een intakegesprek met de gedetineerde. Tijdens het gedetineerdenberaad (MDO) worden de nieuwe gedetineerden nogmaals besproken waardoor er een check is of deze intake heeft plaatsgevonden.

Er wordt aan de hand van een set formulieren een intake afgenomen die vragen bevat over onder andere de persoonsgegevens van de gedetineerde, eventuele voorkeuren voor maaltijden, activiteiten, verstrekking van inkomstenpakket, celinventaris, mogelijkheid tot de huur van televisie of koelkast, et cetera. Tijdens het intakegesprek vult de piw'er een intakeformulier in dat later in Tulp-selectie wordt ingevoerd. Daarnaast worden de regels en gedragscodes doorgenomen. De gedetineerde krijgt een uittreksel van de huisregels uitgereikt en dit hangt tevens op cel. Gedetineerden zijn redelijk tevreden over de introductie in de inrichting.

Op de inkomstenafdeling ligt enkel een Nederlandse versie van de huisregels. Indien een gedetineerde de Nederlandse taal niet machtig is, treedt een medewerker of een andere gedetineerde zo mogelijk op als vertaler. De volledige versie en anderstalige versies van de huisregels liggen in de bibliotheek. Voorts ziet de medische dienst de gedetineerde doordeweeks binnen 24 uur. Bij binnenkomst in het weekend vindt dit gesprek op maandag plaats. Bij spoedgevallen kan 's avonds de GGD (gemeentelijke gezondheidsdienst) benaderd worden, bijvoorbeeld in verband met verstrekking van methadon.

Het komt voor dat gedetineerden al na enkele dagen worden doorgeplaatst naar een reguliere afdeling omdat er cellen vrij zijn gekomen en de inrichting weer nieuwe gedetineerden moet opnemen. Enkele piw'ers ervaren deze doorstroom soms als te snel omdat er dan nog geen rapportage over de gedetineerde beschikbaar is.

Introductie

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering van de introductie voldoet. Alle gedetineerden krijgen een introductiegesprek en een uittreksel van de huisregels. Gedetineerden zijn bovendien redelijk tevreden over de uitleg. Met de landelijke procedure voor intake, screening en selectie (ISS), wordt nu proefgedraaid. Het beleid voldoet overwegend. PI Havenstraat beschikt over de landelijke procesbeschrijvingen ISS, maar een procesbeschrijving over de bestaande werkwijze ontbreekt. De werkwijze blijkt deels uit de set met documenten die de piw'er voor de intake gebruikt en het format in Tulp-selectie bevat de te doorlopen onderwerpen. De huisregels hierover voldoen aan het landelijk voorgeschreven model en zijn grotendeels ook actueel, op een beschrijving van de identificatie met behulp van biometrie na. De check op de uitvoering voldoet omdat nieuwe gedetineerden en hun intake structureel worden besproken tijdens het gedetineerdenberaad (MDO).

Aanbeveling

Draag zorg voor volledigheid van de huisregels ten aanzien van de toepassing van biometrie.

2.3 Activiteitenprogramma

criterium

Gedetineerden hebben wettelijk recht op een aantal regimeactiviteiten, zoals dagelijks een uur luchten, minimaal tweemaal per week drie kwartier sport, wekelijks bibliotheekbezoek, onderwijs en recreatie (minimaal zes uur per week waarvan tenminste twee blokken van twee uur aaneengesloten). Gedetineerden in een regime van beperkte gemeenschap (o.a. regulier huis van bewaring) dienen wekelijks minimaal gedurende 43 uur activiteiten aangeboden te krijgen. Aan gedetineerden die een cel delen biedt de inrichting zo mogelijk een wisselrooster aan.

Bevindingen

De PI Havenstraat heeft een regime van beperkte gemeenschap. Voor gedetineerden op de meerpersoonscellen (mpc's) geldt dat zij hetzelfde dagprogramma hebben en er dus geen mogelijkheid van een wisselrooster is.

Het huidige dagprogramma dateert uit 2008 waarbij elke afdeling zijn eigen dagprogramma heeft. In elke cel hangt hiervan een overzicht. Het dagprogramma biedt geen 43 uur activiteiten. Op afdeling Oost 1 bijvoorbeeld mist de gedetineerde, afhankelijk van de keuze in het

dagprogramma voor een bepaalde activiteit, vijf tot zeven uur van de door de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) vastgestelde norm van 43 uur per week aan activiteiten. De PI registreert uitval en eventuele compensatie van de activiteiten arbeid, sport, kerk of gespreksgroep en recreatie. De registratie bespreekt de directie met de commissie van toezicht. Uit dit overzicht wordt niet duidelijk wat de oorzaken van de uitval zijn.

Recreatie

De norm van minimaal zes uur per week recreatie wordt gehaald. Er zijn echter geen recreatieblokken van twee aaneengesloten uren; DJI schrijft dat wel voor. Regelmatig verkiezen gedetineerden de verblijfsafdeling boven de hiervoor bestemde recreatieruimte zodat ze in recreatietijd ook toegang hebben tot hun eigen cel. De recreatieruimte ligt in de voormalige kerkruijnte en is door gedetineerden niet zelfstandig te bereiken vanaf de verblijfsafdeling.

Luchten

Gedetineerden hebben dagelijks de mogelijkheid om een uur te luchten. Op het moment dat de inspectie plaatsvond waren twee afdelingen tegelijkertijd aan het luchten waarbij één van de afdelingen te laat naar buiten ging en hierdoor niet aan het volledige uur kwam. Uit gesprekken met gedetineerden blijkt dat gedetineerden met een baantje als afdelingsreiniger vanwege hun werkzaamheden soms later buiten komen en er dan geen ruimte voor compensatie is.

Sporten

De gedetineerden hebben, afhankelijk van de keuze in het programma, twee tot viermaal per week de gelegenheid om te sporten. De inrichting heeft twee fitnesszalen waarvan één met cardioapparatuur en één met gewichten. Daarnaast is er een binnensportzaal en een buitensportveld met kunstgras. Uit de gesprekken blijkt dat, in tegenstelling tot het programma, er in het weekend tevens sportmomenten zijn. Het sporten wordt begeleid door sportinstructeurs en daartoe gecertificeerde piw'ers. Er is wel sprake van uitval van sportmomenten, maar dan vindt er compensatie plaats op een ander moment.

Bibliotheek

Er zijn wekelijks twee momenten om naar de bibliotheek te gaan, al concurreert dit wel met andere activiteiten als recreatie of gespreksgroep van de imam. De bibliotheek heeft een ruim aanbod aan boeken, juridische naslagwerken, tijdschriften, stripboeken, puzzels en muziek. Indien een boek niet aanwezig is in de eigen collectie, kunnen de

bibliotheekmedewerkers een boek opvragen bij een openbare bibliotheek buiten de inrichting. De intentie is om bij een tweede gelijke aanvraag dit daadwerkelijk aan te schaffen. Zelden is er uitval van het bibliotheekbezoek. De bibliothecaris vreest echter voor een toename hiervan wanneer het nieuwe programma ingaat. De gedetineerden zijn tevreden over de huidige gang van zaken. De bibliothecaris geeft echter enkele knelpunten aan die met name liggen bij de samenwerking met het Shared Service Centre (SSC). Hierdoor is er bijvoorbeeld weinig diversiteit aan Nederlandse kranten, zijn er geen buitenlandse kranten en verlopen aanvragen van praktische zaken en de afwikkeling van rekeningen moeizaam.

Arbeid

De PI Havenstraat beschikt over drie arbeidszalen. Hier worden diverse werkzaamheden zoals elektromontage en textiel aangeboden. Er is sprake van wachtlijsten. De lengte daarvan verschilt per afdeling en per ring. Uit diverse gesprekken blijkt dat arbeid regelmatig uitvalt vanwege onvoldoende werk of uitval van personeel. Wanneer er sprake is van onvoldoende werk gaan de gedetineerden wel naar de arbeidszalen om bijvoorbeeld te kaarten. Dit zorgt echter zowel bij de gedetineerden als bij de werkmeesters voor verveling. Bij onderbezetting van arbeidsmedewerkers worden voor zover mogelijk zalen samengevoegd en anders blijven gedetineerden ingesloten in hun cel. Hiervoor is dan geen compensatiemogelijkheid, tenzij de uitval langer aanhoudt. De arbeidsmedewerkers houden bij hoe vaak arbeid uitvalt. Uit de uitvalregistratie blijkt dat de arbeid in de maanden april, mei en juni respectievelijk vier, vijf en acht keer voor één of meerdere werkzalen is uitgevallen. Er is eenmaal gecompenseerd in de vorm van recreatie. Uit het dagprogramma blijkt dat de door DJI, in het kader van het programma Modernisering Gevangeniswezen (MGW), opgestelde norm van twintig uur arbeid per week niet wordt gehaald. Afhankelijk van de kalenderweek mist de gedetineerde gemiddeld vijf uur per week arbeid. De gedetineerden geven aan dat het uitbetalen van de vergoeding doorgaat bij uitval van de arbeid. Het komt echter regelmatig voor dat zij te veel of te weinig loon krijgen. Op de Extra Zorg Voorziening (EZV) nemen gedetineerden niet deel aan de reguliere arbeid. Wel is er voor hen op de verblijfsafdeling het zogenaamde “fietsenproject” waar zij onder andere reparaties uitvoeren. Piv’ers begeleiden dit project. Het arbeidsbedrijf in de PI Havenstraat wordt een steeds belangrijker onderdeel van het dagprogramma gevonden, maar arbeidsmedewerkers merken toch nog wel eens dat arbeid een “ondergeschoven kindje” is in de dagelijkse gang van zaken. Ondersteunende disciplines zoals het bureau selectie en detentiebegeleiding (BSD) en de medische dienst

(MD) spreken nog regelmatig gedetineerden tijdens de arbeid en dit is verstrend voor het arbeidsproces.

Onderwijs

In de PI Havenstraat maakt voor een kleine groep gedetineerden onderwijs onderdeel uit voor het dagprogramma. (zie ook paragraaf 6.2 over reïntegratieactiviteiten) Gemiddeld volgen twintig tot veertig gedetineerden wekelijks ongeveer 1,5 uur onderwijs. Hiervoor is één uur vast ingeroosterd, de rest vindt voornamelijk in recreatietijd plaats. Hierbij is er wel sprake van gedeeltelijke overlap met andere activiteiten. Volgens de onderwijzer zijn er plannen om de groepen van ongeveer vijf man uit te breiden tot twaalf man. Naar zijn zeggen is dit gezien het beperkte concentratievermogen van veel gedetineerden en de hoeveelheid aandacht die zij vragen niet wenselijk.

Activiteiten

Uitvoering

Beleed

Check

Oordeel

De uitvoering van en het beleid over de activiteiten in de PI Havenstraat voldoen in beperkte mate aan de verwachtingen. Voor gedetineerden op een mpc is niet voorzien in een wisselrooster. Het totale aanbod aan activiteiten voldoet niet aan de norm van 43 uur. Verder concurreert onderwijs met sport, en bibliotheek met recreatie of geestelijke verzorging. Tenslotte voldoet het dagprogramma niet aan de door DJI opgestelde richtlijn dat een gedetineerde recht heeft op twintig uur arbeid per week. De inrichting biedt daarentegen wel meer sport en recreatie dan is voorgeschreven, maar er worden geen blokken van twee uur aaneengesloten recreatie aangeboden. Bij arbeid is er regelmatige uitval. De inrichting tracht met samenvoegen van arbeidssalen het dagprogramma toch doorgang te laten vinden. Desalniettemin komt het toch nog regelmatig voor dat gedetineerden ingesloten blijven en dat er geen ruimte is voor compensatie. De check op de uitvoering voldoet overwegend. De inrichting maakt de uitval van activiteiten inzichtelijk en bespreekt de mate van uitval met de cvt. De registratie, en daarmee een latere analyse, kan verbeteren door de oorzaken van de uitval van activiteiten erbij te betrekken.

Aanbevelingen

- Draag zorg voor de invoering van een dagprogramma dat de gedetineerde 43 uur activiteiten biedt en zorg dat activiteiten waar zij recht op hebben niet samenvallen.
- Verbeter de bestaande registratie van de uitvoering van het dagprogramma door de oorzaken van de uitval ook te registreren.

2.4 Accommodatie

Criterion

In ministeriële regelgeving staat gedetailleerd omschreven waaraan een cel, qua uitvoering, moet voldoen. Sinds 2004 hebben veel inrichtingen, ingegeven door het toenmalige capaciteitstekort, ook de beschikking te hebben over meerpersoonscellen.⁵ Meestal zijn dit éénpersoonscellen die zodanig zijn aangepast dat er twee gedetineerden permanent in kunnen verblijven.

Het is van belang dat de inrichting vooral de ruimten waar gedetineerden verblijven goed onderhoudt en aan hen de mogelijkheid biedt hun kleding schoon te houden. Zij krijgen gelegenheid hun beddengoed regelmatig verschonen en minimaal twee keer per week te douchen. Het Model huisregels penitentiaire inrichtingen schrijft een aantal zaken dwingend voor die op hygiëne betrekking hebben.

Bevindingen

De PI Havenstraat is van oorsprong een oude stadsgevangenis waar de cellen gewelfde plafonds en boogramen hebben en iets ruimer van opzet zijn dan de moderne cellen. De cellen zijn voorzien van een spreek-luisterverbinding. Ze zijn ingericht met een standaard celinventaris en de benodigde faciliteiten zoals toilet en wasgelegenheid. Op de meerpersoonscellen (mpc's) is deze ruimte afgeschermd. De mpc's hebben open kasten, maar het merendeel van de gedetineerden op de mpc-afdeling beschikt ook over een kluisje. Volgens de huisregels zouden alle gedetineerden op deze cellen hierover moeten beschikken. De gedetineerden geven aan dat de ventilatieroosters wel buitenlucht toevoeren, maar dat er veel stof in ligt. De temperatuur wordt over het algemeen als goed ervaren. Aanhoudende warmte of vochtigheid zou wel zijn weerslag hebben op het leefklimaat in de oude cellen.

De gedetineerden zijn zelf verantwoordelijk voor de hygiëne op hun cel. Daar waar nodig geven piw'ers wel aansturing of hulp. De controle hierop vindt tevens plaats tijdens de teamoverleggen. De algemene ruimtes zoals de douches, het vlak en de trappen worden schoongemaakt door de reinigers onder begeleiding van werkmeesters. De inrichting huurt daarnaast een extern schoonmaakbedrijf in voor het hygiënisch onderhoud.

⁵ Het streven was 13 procent meerpersoonscellen van de totale inrichtingscapaciteit. In geval van duo-cellen betekent dat 23 procent plaatsen in een meerpersoonscel.

De entree, afdelingen, sportfaciliteiten en overige ruimtes maken, ondanks de oude staat, een onderhouden indruk. Op sommige plekken staan in de gang oude spullen opgeslagen, maar dit lijkt meer voort te komen uit een gebrek aan ruimte dan uit nalatigheid. De bezoekerszaal is recent gerenoveerd en heeft een overzichtelijke en verzorgde uitstraling. Hier is geen faciliteit voor eten en drinken. Dit is deels om hygiënische redenen, maar grotendeels vanwege het drugsontmoedigingsbeleid. Bezoekers kunnen drugs verstopten in de producten die ze uit de automaten halen

Douchen is enkel mogelijk in de daarvoor bestemde gemeenschappelijke doucheruimtes. De gedetineerden kunnen na het sporten en tijdens de recreatie douchen. De gelegenheid tot douchen tijdens de recreatie ervaren de gedetineerden echter als gering gezien het beperkte tijdsbestek. Daarnaast kan er in principe niet in de weekenden gedoucht worden omdat men dan niet van de afdeling af kan. De doucheruimte op de tweede ring die in veel mindere mate wordt gebruikt dan de grotere doucheruimte op de begane grond, oogt onverzorgd door kalkaanslag op de douchedeuren, een open afvoerbuus en kapotte plafondplaten.

De luchtplaatsen zijn ruim en schoon. Eenabri en een kunstwerk bieden ruimte om bij slecht weer te schuilen. Bij de luchtruimte voor de isoleercellen is er ook een schuilmogelijkheid.

Het verschonen van beddengoed en de handdoeken vindt wekelijks plaats. Gedetineerden kunnen hun te wassen kleding meegeven aan hun bezoek. Wanneer er geen bezoekers zijn, die dit kunnen doen, kunnen de gedetineerden een wasregeling met de BAD-afdeling treffen volgens de directie. De BAD-afdeling heeft hiervoor enkele wasmachines. Volgens gedetineerden en piw'ers kan echter niet iedereen hier gebruik van maken. De wasregeling is voor gedetineerden die geen bezoek ontvangen. Gedetineerden die hun was niet aan hun bezoek willen of kunnen meegeven, wassen daarom regelmatig hun kleding op de hand en hangen dit in hun cel te drogen. Met name in de zomermaanden als de centrale verwarming niet aanstaat, hangt kleding lang te drogen met klamme cellen als gevolg. Volgens de directie zijn er gemeenschappelijke centrifuges aangevraagd om kleding sneller te kunnen laten drogen.

Accommodatie

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering en het beleid op het criterium accommodatie voldoen overwegend aan de verwachtingen. De inrichting maakt een verzorgde indruk, maar kent door de bouw van het pand zijn beperkingen. Zo zijn er onvoldoende wasmachines en drogers beschikbaar voor alle gedetineerden en ervaren gedetineerden de douchemomenten als beperkt. Enkele douches zijn bovendien onvoldoende onderhouden. Doordat piw'ers individueel en in teamoverleg de hygiëne op de afdeling in de gaten houden, voldoet de check op de uitvoering volledig.

Aanbevelingen

- Breng het gemeenschappelijke sanitair op orde.
- Bezie in hoeverre de wasregeling met het BAD volstaat om de gedetineerdenpopulatie te bedienen. Formuleer eenduidige regels voor de mogelijkheden voor het wassen van kleding in de inrichting, sluit hierbij geen gedetineerden uit. Voorzie zo mogelijk in wasruimten.

2.5 Voeding en winkel

Criterium

De artikelen 42 lid 2, en 44 lid 1 en 3 van de Pbw bepalen dat de inrichting bij de verstrekking van voeding aan gedetineerden rekening houdt met (medische) diëten en met de godsdienst en/of levensovertuiging van gedetineerden. De DJI heeft daarnaast een programma van eisen (pve) opgesteld dat op landelijke schaal bepaalt aan welke eisen de voeding dient te voldoen qua variëteit en voedingswaarde. Aangezien binnen het gevangeniswezen in meerderheid van de gevallen catering-bedrijven de voeding leveren, dienen zij te voldoen aan dit pve.⁶ Op grond van artikel 44 lid 5 Pbw dient de directeur van een inrichting zorg te dragen voor een winkelvoorziening. De wijze waarop dit plaatsvindt, varieert per inrichting.

Bevindingen

De inrichting heeft een contract met Sodexo om de warme maaltijd te leveren en op te warmen in een regeneratiekeuken. Omdat het een oud contract betreft, krijgen gedetineerden naast de dagelijkse warme maaltijd dagelijks nog altijd een half brood verstrekt. Veel inrichtingen

⁶ Een enkele inrichting van het gevangeniswezen bereidt de voeding nog vers in eigen keuken.

hebben een nieuw cateringcontract en daar wordt minder brood per dag aangeboden. De warme maaltijden worden in bakjes geserveerd. Dit bakje heeft geen verschillende compartimenten waardoor alles bij elkaar ligt. Alleen op de EZV is de mogelijkheid tot het zelf bereiden van maaltijden. Volgens de inrichting voldoet de inhoud van de maaltijden aan de daarvoor opgestelde normen.

Bij binnenkomst kunnen de gedetineerden hun voorkeur voor maaltijden aangeven waarna dit nog tweemaal gewijzigd kan worden. Al het eten dat geserveerd wordt is halal, maar ook met andere godsdiensten, levensovertuigingen of (medische) diëten wordt rekening gehouden. De gedetineerden geven aan dat zij het eten niet erg lekker vinden. Van medewerkers vernam de ISt echter dat er weinig wordt geklaagd over de maaltijden.

Gedetineerden in de isoleercellen krijgen op gezette tijden hun eten geleverd. Om 7.30 uur krijgen gedetineerden een broodmaaltijd, om 11.00 uur warm eten en om 15.45 uur nog een broodmaaltijd. 's Avonds vindt enkel nog een koffie- en theeronde plaats. De broodmaaltijd is, uit veiligheidsoverwegingen, niet verpakt waardoor deze niet bewaard kan worden tot een later tijdstip. Dit betekent dat gedetineerden bijna zestien uur achter elkaar geen voeding tot hun beschikking hebben.

Het hoofd Facilitaire Zaken voert naast de medewerkers in de keuken ook zelf controles uit op de hygiëne en houdbaarheid van producten. Er worden steekproeven gehouden op onder andere de temperatuur en Sodexo voert tweemaal per jaar controles uit. Daarnaast huurt de inrichting een extern controlebureau in.

Winkel

De inrichting heeft een eigen winkel met een lokale leverancier die een divers aanbod aan producten levert. Wanneer er klachten over de winkel komen, heeft dit met name met de verstrekking hiervan te maken. Om onduidelijkheden hierover tegen te gaan worden de afgesloten bakken waarin de bestelling aan de gedetineerde wordt geleverd op termijn vervuld voor transparante, gesealde plastic zakken. Gedetineerden kunnen wekelijks een onbeperkt aantal producten bestellen, mits zij voldoende saldo hebben. De gedetineerden klagen wel over de hoogte van de prijzen. Het hoofd Facilitaire Zaken erkent dat de prijzen hoger liggen dan in een reguliere winkel, maar ervaart dit niet als abnormaal hoog.

Voor het jaarbericht 2010 heeft de Inspectie een inventarisatie gemaakt van de prijzenlijst van winkels in inrichtingen. De Inspectie heeft de prijs van enkele producten op de winkellijst van de PI Havenstraat vergeleken met de prijs van soortgelijke producten op deze inventarisa-

tielijst. Hieruit blijkt dat deze prijzen overwegend hoger liggen dan die van de supermarkt uit het hogere prijssegment, maar tevens hoger liggen dan de gemiddelde prijs van deze producten in de overige penitentiaire inrichtingen.

Voeding

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De lang aaneengesloten duur dat gedetineerden in isoleercellen niet over een maaltijd beschikken acht de Inspectie onwenselijk, mede hierdoor voldoen de uitvoering en het beleid in beperkte mate aan de verwachtingen. De winkel is aan de dure kant, maar qua voedings- en winkelbeleid voldoet de inrichting wel aan de eisen van de Penitentiaire beginselenwet. De PI Havenstraat houdt rekening met godsdiensten, levensovertuigingen of (medische) diëten en doordat de PI Havenstraat nog een oud contract heeft met Sodexo krijgen de gedetineerden meer brood verstrekt dan in een aantal andere inrichtingen. Hoewel er wel klachten over de kwaliteit van de maaltijden zijn, is dit de PI Havenstraat niet aan te rekenen omdat zij afhankelijk is van landelijk beleid.⁷ De wijze waarop de kwaliteit van de voeding wordt gecheckt voldoet aan de normen en verwachtingen.

Aanbevelingen

- Spreid de momenten waarop gedetineerden in de isoleercellen voeding verstrekt krijgen beter over de dag.
- Draag zorg voor een winkelaanbod dat qua prijs niet substantieel hoger is dan het hogere prijssegment van de supermarkt.

2.6 Maatschappelijk contact

criterium

(Inter)nationale regelgeving bepaalt dat gedetineerden bezoek mogen ontvangen en mogen telefoneren en corresponderen met verwanten, andere personen en vertegenwoordigers van externe instanties. In de Pbw is vastgelegd dat gedetineerden ten minste één uur per week bezoek mogen ontvangen en, in beginsel op eigen kosten, ten minste eenmaal per week minimaal tien minuten een telefoongesprek mogen voeren. In het Model huisregels penitentiaire inrichtingen is vastgelegd dat gedetineerden recht hebben op consulaire bijstand. Ook dienen gedetineerden door middel van tijdschriften, kranten, radio en tv op de hoogte te kunnen blijven van de actualiteit in de vrije samenleving. Op

⁷ De Ist is bezig met de afronding van een themaonderzoek naar de voeding in justitiële inrichtingen.

basis van artikel 24 lid 4 van de European Prison Rules (EPR) verwacht de ISt dat de bezoektijden van een inrichting zodanig zijn dat schoolgaande kinderen van gedetineerden maandelijks op bezoek kunnen komen. Bovendien dient een p.i. ten minste vier keer per jaar, buiten het reguliere bezoek om, ouder-kinddagen te organiseren.

Bevindingen

De bezoekmogelijkheden en de regels hierover zijn vastgelegd in de huisregels. Het bezoek vindt plaats op doordeweekse dagen tijdens kantooruren. Dit valt voor de gedetineerden samen met de voor recreatie bestemde uren. De gedetineerden mogen maximaal vijftien bezoekers opgeven. Per bezoekmoment kunnen er maximaal drie bezoekers langskomen, exclusief kinderen onder de twaalf jaar. Het reguliere bezoek vindt plaats in de daarvoor bestemde bezoekersruimte alwaar een zogenaamde “slangentafel” is opgesteld waardoor gedetineerden gescheiden blijven van de bezoekers. Tevens is er een kleine speelhoek voor kinderen. Volgens de gedetineerden en de piw'ers wordt de biometriecontrole voor en na bezoek niet toegepast. De reden hiervoor is de frequente uitval van cq. vertraging in het systeem wat voor veel ergernis en oponthoud zorgt. Bij binnenkomst in de bezoekerszaal dienen de gedetineerden wel hun gedetineerdenpas met pasfoto in te leveren. Zowel de bezoekers als gedetineerden kunnen desgewenst voortijdig de bezoekersruimte verlaten. De PI Havenstraat voorziet jaarlijks in twee ouder-kinddagen buiten het reguliere bezoek om.

Voor bezoek van de advocatuur en reclassering zijn aparte spreekkamers zonder af luistermogelijkheid. Toezicht van personeel geschiedt enkel via de ruit in de deur. Bovendien zit in elke kamer een alarmknop.

In principe kunnen de gedetineerden bij binnenkomst een relatie bellen. De piw'ers geven echter aan dat veel gedetineerden na 16.30 uur binnenkomen en daardoor pas de volgende ochtend hun relatie op de hoogte kunnen stellen. Zowel gedetineerden als piw'ers geven aan dat de belgelegenheden op de afdelingen moeizaam verlopen. Op de afdelingen met meerpersoonscellen zijn twee telefoons beschikbaar voor 46 gedetineerden. Dit werkt kennelijk intimidatie, conflicten en zelfs gevechten in de hand. Uiteindelijk komt iedereen wel aan de beurt doordat er dagelijks tijdens recreatie gelegenheid is tot bellen. Op de recreatiezaal staan tevens drie telefoons. Hier maken gedetineerden echter weinig gebruik van.

Gedetineerden zijn ontevreden over de beschikbaarheid van dagelijks nieuws. Ze kunnen alleen kosteloos, een keer per week in de biblio-

theek de krant lezen. Aan alle overige voorzieningen zijn (soms hoge) kosten verbonden. Ze kunnen een televisie huren en een radio kunnen ze, als ze die zelf bezitten, laten invoeren. Ze kunnen ook een abonnement nemen op een krant of tijdschrift en het in de inrichting laten bezorgen. Kranten en tijdschriften ter inzage in de bibliotheek zelf zijn schaars terwijl er wel vraag naar is.

Contact

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering op het criterium maatschappelijk contact voldoet in beperkte mate aan de verwachtingen. Weliswaar hebben gedetineerden voldoende bezoekgelegenheid, maar er is slechts tweemaal in het jaar de mogelijkheid tot ouder-kinddagen, in plaats van de daarvoor door DJI gestelde norm van viermaal per jaar. Een belangrijk aspect is voorts dat gedetineerden die na 16.30 uur binnenkomen niet in de gelegenheid gesteld worden om met een relatie te telefoneren. Hoewel gedetineerden op de afdeling wel aan hun belmoment komen, zorgt de verdeling van beltijd voor veel conflicten. De werkwijze van het bezoek is in de huisregels beschreven. Echter is er geen beschrijving over ouder-kinddagen opgenomen in de huisregels. Hierdoor voldoet het beleid overwegend.

De bibliotheek heeft slechts een beperkt aanbod aan kranten en actualiteitenmagazines.

Aanbevelingen

- Bied gedetineerden die na 16.30 uur binnenkomen de gelegenheid met een relatie te telefoneren.
- Organiseer minimaal viermaal per jaar ouder-kinddagen en beschrijf deze mogelijkheden in de huisregels.
- Zoek een oplossing voor de conflicten die bij de belmomenten ontstaan.

2.7 Toegang tot zorg

Criterium

Het begrip zorg omvat binnen de context van dit criterium medische zorg (inclusief tandheelkundige zorg), psychosociale zorg en geestelijke zorg.. Artikel 42 van de Pbw bepaalt dat de aan de inrichting verbonden arts regelmatig spreekuur houdt. Ook in acute situaties moet kunnen worden voorzien in noodzakelijke medische zorg. Op het terrein van de psychosociale zorg moeten er binnen de inrichting gekwalificeerde hulpverleners beschikbaar zijn die casuïstiek bespreken in het zogenaamde psychomedisch overleg (PMO). In de inrichting dient

bovendien voldoende geestelijke zorg beschikbaar te zijn die aansluit bij de godsdienst of levensovertuiging van de gedetineerden

Bevindingen

Medische en psychosociale zorg

Gedetineerden kunnen in de huisregels terugvinden hoe zij zorgfunctionarissen kunnen bereiken. Zij kunnen een verzoekbriefje aan de medische dienst (MD) versturen. De PI Havenstraat beschikt over verpleegkundigen, een tandarts en een inrichtingsarts. Dagelijks zijn er verpleegkundigen aanwezig en de arts heeft minstens driemaal per week spreekuur. Buiten de reguliere kantoortijden is er een regeling voor medische hulpverlening via de GGD. Een piw'er houdt dan een draadloze telefoon bij zich en de gedetineerde krijgt een oortje in zodat hij direct kan communiceren met de GGD-arts.

Gedetineerden die de Ist sprak zijn overwegend positief over de mogelijkheid om een zorgfunctionaris te kunnen spreken. Een enkeling heeft klachten over de snelheid waarmee hij een behandeling kon krijgen. Volgens de medische dienst kunnen gedetineerden dagelijks rechtstreeks contact hebben met een verpleegkundige en uiterlijk een werkdag later een arts spreken. De medische dienst bezoekt, op de weekenden na, dagelijks de afzonderingscellen waar deze zowel de fysieke als de mentale toestand van gedetineerden beoordeelt.

De tandarts komt eenmaal per week waarbij acute gevallen voorrang krijgen. Volgens gedetineerden is er voor de tandarts een wachttijd van ongeveer vier weken.

Een consult bij een gedragsdeskundige gaat bij acute problematiek op aanvraag van de medische dienst en vindt dan direct plaats. Wanneer een gedetineerde zelf een verzoek hiertoe indient kan de wachttijd voor een consult ongeveer een week duren. Aan de PI Havenstraat zijn twee psychiaters verbonden van het NIFP (Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en psychologie). Zowel de verpleegkundige, psycholoog als de psychiater nemen naast het PMO deel aan het Multi Disciplinaire Overleg (MDO). Het PMO bespreekt casuïstiek. Het PMO adviseert over plaatsing op de EZV. PMO-leden geven aan dat dit proces goed verloopt en bovendien heeft de EZV zelden een wachtlijst.

Het hoofd Zorg is voortvarend met het optimaliseren van de taken van zijn medewerkers. In 2008 heeft de laatste audit VMZ (Verantwoorde Medische Zorg) plaatsgevonden.

Geestelijke verzorging

De PI Havenstraat heeft de beschikking over een imam, een humanist, een dominee, een pater, een rabbijn en op aanvraag een jehova en een Russisch orthodoxe priester. Op zaterdag is er een kerkdienst en doordeweeks zijn er twee momenten ingeroosterd voor gespreksgroepen. Deze laatste mogelijkheid concurreert wel met andere activiteiten. De accommodatie voor de geestelijke verzorging is multifunctioneel ingericht, licht en redelijk ruim van opzet. Christelijke tekens aan de wand kunnen eventueel afgeschermd worden. De recreatiezaal, die oorspronkelijk een kerkruimte is, wordt door de imam gebruikt voor gebedsdiensten. De gedetineerden met wie is gesproken, zijn op de hoogte van de verschillende mogelijkheden voor geestelijke verzorging, maar maakten hier zelf geen gebruik van. Kerkdiensten kunnen zo nu en dan niet plaatsvinden door gebrek aan toezichthoudend personeel. De geestelijke verzorging is tevreden over haar positie in de PI Havenstraat en heeft een goede verstandhouding met de directie.

Toegang zorg

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

Ten aanzien van de medische en psychosociale zorg heeft de PI Havenstraat de uitvoering en het beleid redelijk goed op orde. Een kanttekening wordt echter geplaatst bij de isoleercellen waar in de weekenden geen medische controle op het welbevinden van de daar verblijvende gedetineerden plaatsvindt. Daarnaast vallen gespreksgroepen van de geestelijke verzorging samen met andere activiteiten in het dagprogramma (zie aanbeveling hoofdstuk 2.3). Derhalve voldoet zowel uitvoering als beleid overwegend in plaats van volledig. Er is voldoende aandacht voor het waarborgen van de toegang tot zorgfunctionarissen.

2.8 Disciplinaire straffen en maatregelen

criterium

(Inter)nationale regelgeving omschrijft hoe de inrichting dient om te gaan met de toepassing van disciplinaire middelen en dwangmiddelen om de orde in de inrichting te handhaven. Zo zijn er in de Pbw en in het Model huisregels penitentiaire inrichtingen voorschriften opgenomen over de procedure en vormgeving van sancties, en over de wijze van afzondering van gedetineerden.

Bevindingen

De directie en het hoofd Beveiliging, dat hiertoe gemandateerd is in verband met de vacature van vestigingsdirecteur, leggen in voorkomende gevallen in de PI Havenstraat de sancties op. Dit gebeurt uitsluitend

nadat zij de gedetineerde hebben gehoord. Deze hoorplicht is tevens beschreven in de huisregels. Indien een gedetineerde geen Nederlands spreekt, is de voertaal Engels, treedt een personeelslid op als tolk of wordt de tolktelefoon gebruikt.

De inrichting heeft de Inspectie een overzicht verschaft met lokale richtlijnen voor het opleggen van sancties. Per overtreding is aangegeven welke sanctie daarop dient te volgen. De richtlijnen zijn ernstig verouderd. Een groot deel van de richtlijnen betreft drugsontmoedigingsbeleid dat achterhaald is door het landelijke Drugsontmoedigingsbeleid (DOB). Voor drugsgerelateerde sancties hanteert de directie ook de richtlijnen van het landelijke DOB. De richtlijnen van de PI Havenstraat zijn bovendien niet duidelijk. Een voorbeeld is de onduidelijkheid in de kwalificaties van verbale bedreiging en verbaal geweld. Het onderscheid hierin is niet uitgelegd terwijl dit aanzienlijk in strafmaat scheelt. Bij twijfel over het opleggen van sancties vindt overleg tussen directieleden plaats. De commissie van toezicht (cvt) houdt ook een vinger aan de pols over de strafmaat. Zij ziet toe dat de directie consistent is in de sanctiemaat. Gedetineerden in de PI Havenstraat dienen regelmatig een klacht in over een opgelegde disciplinaire straf. De cvt heeft echter niet de indruk dat sancties onterecht worden opgelegd.

De PI Havenstraat beschikt over zes isolatiecellen waarvan bij twee camerabewaking mogelijk is. Alle cellen zijn voorzien van een spreekluisterverbinding. Daarnaast heeft iedere afdeling een time-outcel die wordt gebruikt voor disciplinaire cellulaire straffen van gedetineerden op een mpc. Gedetineerden behouden tijdens de afzondering hun rechten op telefoneren, luchten en bezoek. Deze rechten staan beschreven op een formulier dat naast de isolatiecellen hangt. Bij iedere isoleercel hangt tevens een overzicht van de verzorging. Deze registratie bevat onder andere informatie over medicatie, luchten, eten en drinken.

Discipline

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De PI Havenstraat voldoet in de uitvoering van de disciplinaire straffen en maatregelen. Gedetineerden zijn op de hoogte over het disciplinaire beleid en de directie hanteert de richtlijnen voor de sanctienering. Bij twijfel is er onderling overleg over de sanctiemaat. Het beleid voldoet net overwegend. Weliswaar heeft de PI Havenstraat het landelijke DOB-beleid en hebben ze interne richtlijnen over de sanctiemaat voor overige overtredingen, maar deze richtlijnen zijn sterk verouderd en voor een deel van slechte kwaliteit. Op de sanctiemaat zit controle en gedetineerden worden altijd gehoord voor de oplegging van een

sanctie. De uitvoering van een sanctie in een afzonderingscel is navolgbaar door de registratie. Daarmee voldoet de check op de uitvoering van disciplinaire straffen.

Aanbeveling

Draag zorg voor actueel sanctiebeleid dat in overeenstemming is met de landelijke richtlijnen.

2.9 Klachtafhandeling

criterium

De Pbw biedt gedetineerden de mogelijkheid om in beklag te gaan tegen beslissingen van de directeur van de penitentiaire inrichting. Dit beklag moet dan worden ingediend bij de beklagcommissie van de aan de inrichting verbonden commissie van toezicht. Behoudens uitzonderingsgevallen moet deze commissie vervolgens binnen vier weken uitspraak doen.

Bevindingen

De commissie van toezicht (cvt) bestaat uit tien leden met een diversiteit aan beroepsachtergrond. De cvt komt maandelijks bijeen. De cvt heeft om de week een beklagzitting en om de twee maanden de mogelijkheid tot een extra beklagzitting. De voorzitter van de beklagzitting is een jurist.

Blijkens het jaarverslag van de cvt zijn er in 2010 in totaal 420 klagschriften ontvangen en zijn er 424 zaken afgedaan (inclusief 91 zaken uit 2009). Er werden acht klachten gegrond verklaard, 39 ongegrond en 276 klachten zijn al dan niet na bemiddeling ingetrokken. Voorts waren er 53 klachten niet ontvankelijk, 12 rogatoire verhoren en 45 klachten zijn anders afgedaan (bijvoorbeeld vanwege overdracht). De aard van de klachten betrof veelal de bejegening, de disciplinaire straffen en het regime. Uit het jaarverslag blijkt tevens dat de afhandeling niet binnen de wettelijk gestelde termijn van vier weken plaatsvindt. Veelal wel binnen acht weken.

Alle leden van de cvt zijn afwisselend maandcommissaris. De maandcommissaris bezoekt, afhankelijk van de persoon en het aantal klachten, minimaal eenmaal per week de inrichting. Tijdens dit bezoek spreekt de maandcommissaris met de personen die een klacht hebben ingediend. Bij de gedetineerde vindt uitleg en eventueel enige bemiddeling plaats waarna de persoon de ruimte krijgt om zijn beklag in te trekken of voort te zetten. De cvt geeft aan dat bij veel klachten

bemiddeling voldoende blijkt te zijn om de onvrede over onduidelijkheid weg te nemen. Bij groepsklachten gaat de maandcommissaris meestal eerst in gesprek met het betreffende afdelingshoofd of de directie. Volgens de cvt zijn dergelijke klachten goed bespreekbaar. Een reactie van de directie op een beklag wordt volgens de cvt meestal tijds geleverd. De gedetineerden zijn bekend met de werkwijze van de maandcommissaris en zijn hier redelijk tevreden over.

In de huisregels van de PI Havenstraat is opgenomen hoe gedetineerden zich kunnen beklagen. Er staat echter niets over in dat zij zich kunnen laten bijstaan door een advocaat of een tolk. De cvt spreekt uit ervaring dat dergelijk bijstaan zelden tot nooit voorkomt. Indien de gedetineerde de Nederlandse taal niet machtig is, is de voertaal meestal Engels. Tijdens het maandelijks overleg met de directie wordt de beklagafdoening besproken. De lopende klachten staan structureel op de agenda. De laatste klachten gingen onder andere over de veelheid van activiteiten binnen het uur recreatie en de ervaring van gedetineerden lang achtereen ingesloten te moeten zitten. Alle klachten worden door de secretaris geregistreerd in het digitale registratiesysteem "Klaver". De ISt heeft de 18 beklagzaken van eind 2010 en begin 2011 bekeken. Bij de helft van de klachten was geen uitspraak terug te vinden. Noch de inrichting, die deze administratie bijhoudt, noch de cvt kon hier een verklaring voor geven. Bovendien was de datum van de ontvangst van het beklag soms wel twee tot vier weken later dan de datum op de klachtbrief. Verder bleek dat de inrichting gemiddeld binnen twee weken na het verzoek hierom een verweerschrift heeft en dat de cvt binnen ongeveer zeven weken na ontvangst van de klacht een uitspraak doet.

De Gedeco (gedetineerdencommissie) heeft eens in de drie maanden overleg met de directie waarbij de klachten en wensen van de gedetineerden worden besproken.

Beklag

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering voldoet overwegend aan de verwachtingen van de ISt. De maandcommissaris is toegankelijk voor de gedetineerden en de cvt investeert in de bemiddeling van klachten. Echter de afhandeling van de klacht overschrijdt frequent de norm van vier weken.

Het beleid zou volledig voldoen wanneer in de huisregels tevens is opgenomen dat men zich bij een klacht kan laten bijstaan door een advocaat of een tolk.

De check op de uitvoering voldoet eveneens overwegend. Er vinden voldoende overlegmomenten plaats tussen directie en de cvt over de afhandeling van de klachten. Uit de administratie van de inrichting

blijkt echter dat er bij meerdere klachten geen uitspraken zijn geregistreerd.

Aanbevelingen

Aan de PI en de cvt

- Onderzoek wat de oorzaak is van de lange duur tussen het opstellen van de klacht door de gedetineerde en de ontvangst van de klacht bij de cvt en bezie of dit verkort kan worden.
- Onderzoek wat de oorzaak is van het ontbreken van de uitspraken in de administratie van inrichting, draag er zorg voor dat de inrichting altijd op de hoogte is van een uitspraak over een tegen haar ingediende klacht.
- Beschrijf in de huisregels dat gedetineerden zich bij een klacht kan laten bijstaan door een advocaat of een tolk.

2.10 Conclusie

De Inspectie oordeelt dat het met de rechtspositie van gedetineerden in de PI Havenstraat redelijk positief is gesteld. De meeste criteria voldoen overwegend aan de relevante normen en verwachtingen. Enkele aspecten die in positieve zin opvallen, zijn de ruime broodverstrekking, de introductie en de toegang tot zorgfunctionarissen. Desalniettemin zijn er verschillende kanttekeningen geplaatst en verbeterpunten geconstateerd. Zo stelt de Inspectie vast dat het dagprogramma niet voldoet aan de geldende normen, zowel qua overlap van activiteiten als het niet halen van het totaal aantal uren aan activiteiten. De Inspectie wil naar aanleiding van haar bevindingen extra aandacht op de arbeid vestigen. Hiervoor wordt niet de door DJI gestelde wekelijkse norm van twintig uren arbeid gehaald. Tevens is er sprake van frequente uitval van arbeid die, ondanks het regelmatig samenvoegen van zalen, tot insluiting van gedetineerden leidt. Gedetineerden in de afzonderingscel krijgen weliswaar alle maaltijden verstrekt, maar door de wijze van verstrekking hebben zij langdurig geen aanbod.

3

Omgang met gedetineerden

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de omgang met de gedetineerden in de PI Havenstraat. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de kwaliteit van de omgang met en de bejegening van de gedetineerden.

3.1 Screening

Criterion

Zo snel mogelijk na binnenkomst dient de inrichting een gedetineerde te screenen op gezondheidsrisico's, het vereiste beveiligingsniveau, het risico voor medegedetineerden, zelfdestructief gedrag en de directe persoonlijke behoeften en zorgbehoeften. De IST verwacht van de inrichting tenminste dat zij bij insluiting relevante informatie signaleert en verifieert en dat zij spoedig na insluiting in een persoonlijk gesprek met de gedetineerde informeert naar zijn medisch/sociale omstandigheden en zorgbehoeften.

Alvorens de inrichting een gedetineerde plaatst op een meerpersoons-cel, heeft zij nagegaan of er contra-indicaties zijn.⁸

Bevindingen

Beveiligings- en beheersrisico's

Een gedetineerde die binnenkomt in de PI Havenstraat komt veelal vanaf het politiebureau waar hij na zijn aanhouding is geplaatst. Een enkeling is overgeplaatst vanuit een ander huis van bewaring. De ligging van de PI Havenstraat in de stad Amsterdam draagt er aan bij dat de inrichting relatief veel lokale wetsovertreders huisvest. Een deel daarvan zijn 'oude bekenden', maar van veel gedetineerden die instromen, is er niet direct achtergrondinformatie voorhanden. Na binnenkomst via de BAD-afdeling plaatst de PI Havenstraat nieuwelingen op een inkomstenafdeling. Na de plaatsing op de inkomstenafdeling roept de BVA de gedetineerde op voor de inschrijving in Tulp-GW. Het bureau selectie en detentiebegeleiding (BSD) verifieert niet direct voor elke nieuwe gedetineerden het digitale penitentiaire dossier. Dit is er ook niet altijd, bijvoorbeeld als het een *first offender* betreft. Als het

⁸ Dit kunnen zijn: psychische gestoordheid, verslavingsproblematiek, de gezondheidstoestand, gedragsproblematiek, delictachtergrond en/of opgelegde beperkingen. De IST is van mening dat ook rekening dient te worden gehouden met rookgedrag.

BSD of de BVA vooraf via externe ketenpartners zoals het OM op de hoogte wordt gebracht van bijzonderheden dan geven ze die direct door aan het afdelingshoofd van de verblijfsafdeling. In alle andere gevallen bespreekt BSD de nieuwe gedetineerden op het wekelijkse Multi Disciplinaire Overleg (MDO). Het komt een enkele keer voor dat de PI Havenstraat een nieuwe gedetineerde geplaatst krijgt die een hoger beveiligingsniveau nodig heeft dan dat de PI Havenstraat kan bieden. Medewerkers komen daar dan pas na de plaatsing achter, als zij het dossier lezen of als een externe ketenpartner hen daar op attendeert. Er volgt dan wel een spoedige overplaatsing naar een andere inrichting.

Gezondheidsrisico's

De medische dienst (MD) heeft uiterlijk de eerste werkdag na binnenkomst een intakegesprek met nieuwe gedetineerden. Als gedetineerden na 16.00 uur binnenkomen, of op vrijdagavond dan screent de medische dienst ze de eerstvolgende werkdag. De verpleegkundige heeft een intake met de nieuwe gedetineerde na de plaatsing op de inkomstenafdeling. Sommige medewerkers vinden de medische intake en de intake van de BVA na plaatsing op de inkomstenafdeling niet handig omdat dat veel verplaatsingen van gedetineerden oplevert van de verblijfsafdeling naar de BVA en de medische dienst. Aan de hand van een lijst met nieuwe gedetineerden kan de medische dienst wel van tevoren relevante zaken uitzoeken en regelen. Zo belt de medische dienst met de politie om na te gaan of de nieuw binnen te komen gedetineerde medicatie gebruikt. Op de tijden dat de medische dienst niet in huis is, na vijven en in het weekend, kan het executieve personeel voor medische vragen over nieuwe gedetineerden terecht bij de bij een arts van de GGD.

Vorbereiding nazorg

De medewerkers maatschappelijke dienstverlening (mmd'ers) in de PI Havenstraat zijn organisatorisch nog ondergebracht bij het Coördinatiebureau Terugdringen Recidive (CBTR) in Amsterdam. Zij screenen gedetineerden conform de landelijke werkwijze. Van de nieuwe inkomsten gaat er direct via DPAN (digitaal platform aansluiting nazorg) een melding naar de gemeente van herkomst met een verzoek om informatie op de leefgebieden: identiteit, inkomen en schulden, huisvesting en zorg. De gemeente heeft vijf werkdagen om de informatie op te sturen. De mmd'ers hebben deze informatie vaak nog niet als zij de gedetineerde spreken voor hun intake. Het bureau maatschappelijke dienstverlening (MMD) was ten tijde van de inspectie onderbezet. Het lukte de mmd'ers niet om alle gedetineerden tijdig, binnen tien dagen na binnenkomst, te screenen. In de eerste vijf maanden van 2011

screende het MMD gemiddeld 68% van de inkomsten binnen tien werkdagen. De grote doorstroom van gedetineerden zou hier ook debet aan zijn.

Screening plaatsing meerpersoonscel

Gedetineerden komen allemaal binnen op een eenpersoonscel. In het MDO nemen de aanwezige disciplines de beslissing over de geschiktheid om een gedetineerde op een meerpersoonscel te plaatsen. De medische dienst gaat bijvoorbeeld na of er sprake is van een besmettelijke ziekte. Het BSD gaat via het penitentiair dossier na of er contra-indicaties zijn op grond van het delict, gedrag of eventuele beheersrisico's. In veel gevallen wordt ook een van de psychologen gevraagd of zij de gedetineerde geschikt achten voor plaatsing op een mpc. De plaatsing op een meerpersoonscel verloopt nu beter dan een tijd geleden omdat het personeel nu op zoek gaat naar goede 'matches' tussen gedetineerden. Ze houden meer rekening met de voorkeur voor celgenoten van de gedetineerden. Bovendien houden ze er rekening mee of iemand rookt of niet. De mpc-plaatsingen leveren problemen op als gedetineerden weigeren. De hoge doorloopnelheid maakt de mpc-plaatsingen lastiger omdat er dan vaker nieuwe 'matches' gezocht moeten worden. Ook gebeurt het daardoor regelmatig dat iemand al na enkele dagen op een meerpersoonscel geplaatst wordt. De verschillende disciplines hebben daarvoor dan al wel hun eventuele contra-indicaties kenbaar gemaakt.

Beleid en check op de uitvoering

De verschillende disciplines hebben hun werkwijze om gedetineerden te screenen in meer of mindere mate vastgelegd. Het BSD heeft eigen werkinstructies uit 2008 met daarin aangegeven wat contra-indicaties kunnen zijn voor mpc en welke voorinformatie ze krijgen en moeten doorgeven. De medische dienst heeft in het registratiesysteem Microhis een format voor de intake. Het MMD maakt voor de uitvoering van de screening gebruik van het DPAN-format en de verouderde landelijke werkwijzen MMD.⁹ Van een samenhangende beschrijving van het inkomstenproces in de PI Havenstraat is nu nog geen sprake. Door consequente bespreking van nieuwe gedetineerden in het MDO is er een vorm van controle op de screenings. Echter niet alle disciplines zijn altijd aanwezig bij het MDO en soms ontbreken er rapportages die de disciplines aan hadden moeten leveren bij afwezigheid. De PI Havenstraat heeft een start gemaakt met de werkwijze Inkomsten Screening en Selectie (ISS) zoals het hoofdkantoor DJI dit heeft

⁹ Het hoofdkantoor DJI is doende het landelijk beleid te actualiseren.

omschreven. Deze werkwijze zou er toe moeten leiden dat er meer samenhang komt tussen de verschillende screenings en dat elke gedetineerde een detentieplan krijgt met aandachtspunten. Het BSD selecteert nu telkens steekproefsgewijs enkele nieuwe gedetineerden die daartoe aangewezen functionarissen volgens de ISS-werkwijze screenen. Met deze manier van implementeren hoopt de inrichting in een vroeg stadium knelpunten in het proces te signaleren. Betrokken medewerkers kunnen zich zo de werkwijze eigen maken en overdragen aan collega's.

Screening

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering van de screening van nieuwe gedetineerden voldoet overwegend aan de verwachtingen. Alle afzonderlijke disciplines hebben een vorm van screening op hun eigen werkgebied en nieuwe gedetineerden worden besproken in het MDO. Het lukt de mmd'ers echter niet om alle gedetineerden tijdig te screenen en door de hoge doorstroom worden gedetineerden soms al binnen enkele dagen op een meerpersoonscel geplaatst. Er is nog geen sprake van een samenhangende screening van een gedetineerde.¹⁰ De ISS-werkwijze moet hier in gaan voorzien. Het beleid voldoet in beperkte mate. De screeningsactiviteiten zijn voor de verschillende disciplines wel beschreven, maar er is nog geen beschrijving van de samenhang tussen deze screenings. De PI Havenstraat heeft een vorm van check op de uitvoering door de bespreking van alle inkomsten in het MDO. Hiermee voldoet de check op de uitvoering overwegend.

Aanbevelingen

- Maak in het verlengde van de ISS-procedure een lokale procesbeschrijving voor de screening van nieuwe gedetineerden die niet alleen de afzonderlijke screeningsactiviteiten beschrijft maar het inkomstenproces in zijn geheel.
- Zorg ervoor dat het MMD in staat is om alle screenings tijdig uit te kunnen voeren. En beweeg de gemeentes (in ieder geval Amsterdam) ertoe de gevraagde informatie voor de screening op de leefgebieden tijdig aan te leveren bij de mmd'ers.

¹⁰ In de wederhoorreactie heeft de directie aangegeven dat er in het licht van het ISS-beleid een lokale procesbeschrijving over de screening is.

3.2 Bejegening

Criterium

Respectvolle bejegening staat centraal bij dit criterium. De bejegening komt in belangrijke mate tot uitdrukking in de wijze waarop het (executieve) inrichtingspersoneel omgaat met gedetineerden. Impliciet betekent dit onder andere dat gedetineerden niet mogen worden gediscrimineerd. Voor gedetineerden is het van belang dat de medewerkers voor hen toegankelijk zijn en dat medewerkers alert reageren op (niet altijd expliciete) verzoeken daartoe.

De directie overlegt regelmatig met (een vertegenwoordiging van) de gedetineerden over de gang van zaken in de inrichting.

Bevindingen

De gedetineerden die de Ist sprak, waren tevreden over de bejegening door piw'ers. Piw'ers hebben voldoende respect voor hun privacy. Ze kloppen op de celdeur voordat ze deze openen. Bij vragen kunnen gedetineerden bij de piw'er terecht. Gedetineerden merken wel dat het voor reinigers makkelijker is om piw'ers aan te spreken. Zij hebben hiertoe meer gelegenheid en zijn minder afhankelijk van de piw'ers om praktische zaken geregeld te krijgen. Medewerkers geven aan gedetineerden weinig te kunnen spreken omdat ze meer bezig zijn om gedetineerden in en uit te sluiten om ze naar de activiteiten te laten gaan. Noch medewerkers noch gedetineerden merken iets van discriminatie in de PI Havenstraat. Zij zien de sterk multiculturele populatie in de inrichting als oorzaak hiervan. Medewerkers omschrijven de sfeer als gemoedelijk en de onderlinge communicatie als direct of 'recht voor zijn raap'. Een ander kenmerk voor de sfeer is de klaagcultuur onder medewerkers. Niettemin probeert personeel altijd om de gedetineerde te geven waar hij recht op heeft.

Als een gedetineerde is ingesloten en een vraag heeft dan kan hij met een spreek-luisterverbinding contact krijgen met de centraalpost (CP). In de praktijk kan het erg lang (meer dan tien minuten) duren voordat dit contact tot stand komt.

Er zijn bejegeningverschillen tussen de afdelingen. Op de inkomstenafdeling is de bejegening van gedetineerden wat strikter dan op de reguliere afdelingen. Op de EZV is de bejegening meer maatwerk en hangt die sterk af van de aanwezige groep gedetineerden. Een factor die van invloed is op de sfeer van de afdeling is de uitval van activiteiten. Als gedetineerden langer zijn ingesloten en met name op de meerpersoons-cellen dan zorgt dat voor meer spanningen.

Gedetineerden in de PI Havenstraat zijn niet gekoppeld aan een

piw-mentor. Uit een overzicht van de aard van de klachten die de cvt ontvangt, blijkt dat de commissie met enige regelmaat een klacht van een gedetineerde over de bejegening ontvangt. De cvt is alert op die signalen van gedetineerden en bespreekt voorkomende gevallen met de directie. De directie spreekt op haar beurt ook medewerkers hier op aan.

Piw'ers zijn geschoold in het motiverend bejegenen zoals vanuit MGW is voorgeschreven. Deze cursus biedt medewerkers richtlijnen in de omgang met gedetineerden. In de dagelijkse praktijk is de methodiek geen leidraad, maar er zijn onderdelen die piw'ers onbewust toepassen. Afdelingshoofden geven aan dat motiverend bejegenen ad hoc besproken wordt op de werkvloer. Vooralsnog is motiverend bejegenen geen onderwerp dat op andere wijze nog regelmatig opnieuw besproken of bediscussieerd wordt. Op de EZV is de omgang met gedetineerden onderwerp van gesprek door casuïstiekbespreking in het teamoverleg. De PI Havenstraat beschikt niet over een visie over de omgang met gedetineerden.

De directie van de PI Havenstraat heeft regelmatig overleg met de Gedetineerdencommissie (Gedeco) die de belangen van de gedetineerden behartigt. De huisregels maken melding van het bestaan van de Gedeco. Er is echter weinig animo voor de deelname omdat gedetineerden maar kort in de PI verblijven. Ten tijde van de inspectie was er slechts één lid.

Bejegening

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering op het criterium bejegening voldoet overwegend aan de verwachtingen van de ISt. Gedetineerden in de PI Havenstraat zijn doorgaans verzekerd van een respectvolle benadering door medewerkers. Er zijn wel met enige regelmaat klachten over de bejegening, maar die komen aan het licht en worden zondig besproken met het betrokken personeelslid. Een punt van aandacht is de trage beantwoording van oproepen via de spreek luisterverbinding. Gedetineerden hebben bovendien geen piw-mentor.

Het beleid over de bejegening voldoet slechts in beperkte mate omdat de inrichting niet door een visie richting geeft aan de wijze waarop medewerkers met gedetineerden om zouden moeten gaan.

De check op de uitvoering voldoet eveneens in beperkte mate aan de verwachtingen. Weliswaar heeft de cvt een actieve signaleringsfunctie, staat de directie open voor adviezen van de commissie en heeft de directie overleg met een Gedecolid, maar het ontbreekt aan structurele

sturing op de omgang met gedetineerden. En voor de training in motiverende bejegening is geen follow-up.

Aanbevelingen

- Kom tot een breedgedragen visie over de omgang met gedetineerden in de PI Havenstraat, maak motiverend bejegenen ook onderdeel van deze visie en zorg voor een controle op de consequente uitvoering van deze visie.
- Breng de noodzaak om tijdig te reageren op een 'belletje' van een gedetineerde opnieuw onder de aandacht van medewerkers en zorg voor een tijdige beantwoording.
- Zorg dat gedetineerden met vragen en problemen ook terecht kunnen bij een aan hen gekoppelde piw-mentor.

3.3 Rapportage en documentatie

criterium

De Ist verwacht dat de p.i. een procesbeschrijving met kwaliteitseisen heeft geformuleerd die vastlegt wie met welke frequentie waarover rapporteert, dat de p.i. informatie over het verblijf van een gedetineerde, zoals dagrapportages, registreert in Tulp-selectie en dat de leiding van de p.i. de kwaliteit van rapportages bewaakt.

Van iedere gedetineerde dient de p.i. tevens een elektronisch penitentiair dossier bij te houden met onder meer de volgende documentatie: een overzicht van insluitingsperiodes en inrichtingen van verblijf, selectie- en plaatsingsvoorstellen, registratiekaarten, overige bescheiden zoals uitslagen van urinecontroles, kopieën van strafrapporten e.d.

Bevindingen

De PI Havenstraat maakt gebruik van Tulp-selectie om te rapporteren over gedetineerden. Met name piw'ers en het BSD maken gebruik van dit systeem. De dagelijkse gedragsrapportages over gedetineerden worden door de afdelingen verschillend 'weggeschreven' in het systeem. De EZV rapporteert in een tabblad waarop iedereen in een oogopslag de totale gedragsrapportage terugvindt. De andere afdelingen maken per verslag een apart tabblad op waardoor piw'ers dan minder makkelijk een overzicht hebben. De EZV rapporteert ook stelselmatiger dan de andere afdelingen.

Naast de dagrapportage doet het BSD ook verzoeken bij de verblijfsafdeling om te rapporteren over gedetineerden wanneer deze geagendeerd staan op het MDO of als het een advies moet schrijven voor de overplaatsing van een gedetineerde. Doorgaans vindt het BSD wel bruikbare

gedragsrapportages over gedetineerden terug in Tulp-selectie om een advies kunnen schrijven. De Ist bekeek ook enkele willekeurige gedragsrapportages en zag dat er met enige regelmaat gerapporteerd wordt over een gedetineerde.

Het BSD houdt voor elke gedetineerde ook een eigen Word-bestand bij met daarin aantekeningen over zijn eigen werkzaamheden rondom een gedetineerde. Andere disciplines rapporteren niet in Tulp-selectie. Zodra het BSD of een andere discipline een gedetineerde agendaert voor het MDO, vraagt het BSD rapportages op bij disciplines zoals de MD, MMD, TR, arbeid en het onderwijs. Het ontvangt de rapportage dan via de e-mail, maar soms ontbreken er rapportages. Als deze disciplines aanwezig zijn bij het MDO dan leveren ze de rapportage ter plekke aan. De Ist woonde het MDO van de EZV bij en iedere discipline gaf daarin korte en duidelijke beschrijving over de ervaring met elke gedetineerde. Deze informatie komt echter achteraf niet in de Tulp-selectierapportage van de gedetineerden.

Het digitale penitentiare dossier wordt grotendeels automatisch gevuld met de stukken die de PI Havenstraat opmaakt in Tulp-selectie zoals rapportages over disciplinaire straffen, selectie-adviezen en overplaatsingsverzoeken. Overige stukken scant het BSD in en worden zo alsnog opgenomen in het penitentiare dossier. Het BSD controleert of deze scan volledig is. Op de daadwerkelijke volledigheid van het dossier heeft de inrichting geen controle.

De PI Havenstraat heeft niet vastgelegd welke functionaris met welke frequentie over welke zaken rapporteert. Afdelingshoofden geven aan regelmatig de gedragsrapportage over een gedetineerde te bekijken om te zien of er voldoende wordt gerapporteerd. In het MDO vraagt het afdelingshoofd iedere discipline om input over een gedetineerde.

rapportage

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering van de rapportage voldoet net overwegend aan de verwachtingen. Dat medewerkers in de PI Havenstraat redelijk consequent rapporteren over gedrag van gedetineerden geeft hierin de doorslag. De mate waarin en de wijze waarop wordt gerapporteerd, verschilt per verblijfsafdeling. Een groot manco is dat ondersteunende disciplines zoals MMD, BSD, MD, onderwijs en arbeid Tulp-selectie niet gebruiken voor hun rapportage over gedetineerden. Of zij hebben hun eigen 'Worddossier' of zij leveren hun rapportage aan via de mail. Het penitentiare dossier wordt actueel gehouden door het BSD. Het beleid voldoet in beperkte mate omdat de inrichting, buiten eventuele formats in Tulp-selectie, geen beschrijving heeft over de wijze

van rapporteren over gedetineerden. De check op de uitvoering voldoet eveneens in beperkte mate. Er is een vorm van controle door de bespreking in het MDO en de check in Tulp-selectie op gedragsrapportage van de piw'er, maar er is geen controle op de verslaglegging van andere disciplines.

Aanbevelingen

- Beschrijf voor elke discipline met welke frequentie en waarover ze dient te rapporteren om tot een volledig beeld over (de activiteiten rondom) een gedetineerde te komen.
- Richt één rapportagesysteem zodanig in dat alle disciplines daarin rapporteren en dat er geen gegevens verloren kunnen gaan omdat er schaduwdoSSIers bij de afzonderlijke disciplines zijn. Draag daarbij ook zorg voor een controle op de kwaliteit en kwantiteit van de rapportages.

3.4 Conclusie

De omgang met gedetineerden in de PI Havenstraat is in de praktijk redelijk op orde. De screening op gezondheidsrisico's en op beveiligings- en beheersrisico's vindt plaats. Alleen de screening op de nazorg blijft achter. Er is over het algemeen sprake van een respectvolle omgang met gedetineerden. De rapportage over het gedrag van gedetineerden verdient echter verbetering.

De inrichting heeft een grote slag te slaan bij de uitvoering van beleid over de omgang met gedetineerden in aansluiting op de persoonsgerichte benadering die centraal staat in het landelijke programma Modernisering Gevangeniswezen. Het ontbreekt aan beschrijvingen over inkomstscreeningen, de bejegening van gedetineerden en de werkwijze van rapporteren. Hetzelfde geldt voor de controle op de uitvoering ervan. Nieuwe ontwikkelingen zoals motiverend bejegenen en de ISS-screening zal de directie moeten vertalen naar de dagelijkse werkpraktijk.

4

Interne veiligheid

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de interne veiligheid in de PI Havenstraat. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de fysieke veiligheid van de gedetineerden en het inrichtingspersoneel.

4.1 Preventie en beheersing van calamiteiten

criterium

Iedere inrichting dient te beschikken over systemen en procedures om de veiligheid van gedetineerden, medewerkers en bezoekers te waarborgen. Een belangrijk element daarvan is dat gedetineerden, op grond van artikel 52 lid 4 van de European Prison Rules (EPR), de mogelijkheid moeten hebben om dag en nacht in contact te komen met medewerkers van de inrichting.

De laatste jaren is het beleid van de DJI voor brandveiligheid en brandveiligheidsvoorzieningen aangescherpt. Expliciet is bepaald dat inrichtingen tenminste dienen te beschikken over een geldende gebruikersvergunning, een gekwalificeerde en geoefende bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV), een calamiteitenplan inclusief heldere en geoefende procedures voor de inzet van externe hulpverleningsdiensten.

Bevindingen

Bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV)

Alle executieve medewerkers in de PI Havenstraat zijn BHV-opgeleid. 24 uur per dag is er een alarmploeg bestaande uit een BHV-ploegleider, twee BHV'ers en een ontruimer beschikbaar. Tijdens de nachtelijke uren bestaat de bezetting uit zeven medewerkers die tevens BHV-opgeleid zijn. Naar aanleiding van een landelijke evaluatie zal de BHV-formatie tijdens de nachtdienst in de PI Havenstraat binnenkort met twee medewerkers worden uitgebreid tot negen BHV'ers. Er is een ARBO-BHV-team dat maandelijks met de vestigingsdirecteur overlegt.

Calamiteitenoefeningen

Er vinden geregeld oefeningen plaats in de PI Havenstraat. Dat zijn zowel BHV-oefeningen als beveiligingsoefeningen waaronder een gijzelingsoefening. In de eerste vijf maanden van 2011 hebben er in totaal vijf oefeningen plaatsgehad. In de oefeningen zit een opbouw van 'volledig aangekondigd' naar 'volledig onaangekondigd'. Zo is een

eerste oefening vaak een table-top oefening achter het bureau. Een volgende oefening is dan real-life, maar wel met van te voren een bekendmaking van datum en tijdstip. Vervolgens wordt alleen de datum aangekondigd en uiteindelijk vindt er een onaangekondigde oefening plaats. De oefeningen vinden niet uitsluitend 's avonds of in het weekend plaats, maar ook overdag als er veel personeel aanwezig is. De inrichting beschikt over een oefenkalender waarin voor 2011 in totaal vijftien oefeningen zijn opgenomen. Het schema bevat tevens een gijzelingsoefening en bij oefeningen betreft de PI Havenstraat ook externen zoals de brandweer. Naast de oefenkalender is er een concept-beleidsplan BHV opgesteld.

Van elke BHV-oefening volgt een BHV-evaluatieverslag. Hiervoor is een standaard format ontwikkeld dat aangeeft op welke datum welk soort oefening is gehouden, wie er bij betrokken waren, waar de oefening plaatsvond en of het een onaangekondigde of (ten dele) aangekondigde oefening betrof. Ook is het algemeen doel beschreven alsmede de subdoelen, het aantal deelnemers, de tijdsplanning, de bevindingen van de oefenleiding, de leerdoelen voor een volgende oefening, het verslag van de oefening en de actiepunten naar aanleiding van de oefening. Bij deze actiepunten is nader beschreven wat het probleem is, wie welke actie dient te nemen, wanneer het actiepunt gerealiseerd dient te zijn en of er eventuele bijzonderheden zijn.

In 2009 voerde het hoofdkantoor DJI een Externe Security Audit (ESA) uit en stelde vast dat de calamiteitenmap niet volledig en actueel was. Uit het plan van aanpak dat de inrichting naar aanleiding van deze ESA opstelde, blijkt dat de calamiteitenmap inmiddels volledig geactualiseerd is. Het hoofd beveiliging bevestigde dit. De Inspectie constateerde dat het calamiteitenplan en ontruimingsplan in augustus 2010 waren vastgesteld en updates van 2011 bevatten.

Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E)

Voor haar RI&E maakt de inrichting gebruik van het systeem Rieporter. In totaal zijn er zeven deel-RI&E's. De BHV deel-RI&E is als eerste aan de orde geweest. De preventiemedewerker bewaakt dat het proces goed loopt. Hij houdt de stand van zaken digitaal bij en actualiseert deze continu.

Voorbeelden van (gerealiseerde) actiepunten zijn: ruimte creëren voor sport en communicatie door het dagprogramma stil te leggen; het dragen van beschermende kleding; nieuweabri's op de luchtplaats plaatsen voor personeel; voorkomen van alleen werken; vervangen

huidige pzi's¹¹ (naar verwachting per eind 2011); inspectierondes brandveiligheid en ziekteverzuim terugdringen.

De meeste knelpunten zijn opgelost. Punten die nog open staan liggen vooral op het terrein van externe partijen zoals de Rijksgebouwendienst (RGD). Een voorbeeld is het vervangen van de pzi's. Met name het niet goed functioneren van de pzi's brengt de nodige risico's met zich mee. Uit gesprekken met personeel blijkt dat alarmmeldingen regelmatig niet goed doorkomen. Zo kan de melding met een vertraging van een minuut pas binnenkomen. Ook is de locatie van de alarmmelding niet altijd correct, bijvoorbeeld de verkeerde verdieping. Omdat het snel reageren op een alarmmelding van levensbelang kan zijn, ontstaan door het niet goed functioneren van de pzi's ernstige veiligheidsrisico's. Alle cellen zijn voorzien van een rookmelder en een intercom. Ook zijn nooduitgangen gemarkeerd en vrij van obstakels.

De directie gaf aan dat de inrichting over een geldige gebruikersvergunning beschikt. Dat blijkt ook uit de managementrapportages uit 2010 aan het hoofdkantoor DJI.

Incidenten met een veiligheidsrisico die specifieke gedetineerden betreffen, dienen altijd in Tulp geregistreerd te worden. Voor overige incidenten dient een aparte rapportage opgesteld te worden. De afhandeling kan verschillend zijn. Bij constatering op de leefafdelingen is in principe het afdelingshoofd verantwoordelijk. Bij de complexbeveiliging maakt de complexbeveiliging de rapportage en krijgt de teamleider een afschrift. Afhankelijk van het risico kan er een rapportage naar de directie gaan.

Calamiteiten

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering zou volledig voldoen als de pzi's goed zouden functioneren. Dit is echter niet het geval en de Inspectie vindt de risico's die hierdoor ontstaan dermate ernstig dat de uitvoering slechts beperkt voldoet. De Inspectie onderstreept wel dat niet de inrichting maar een externe partij goed functionerende pzi's dient te leveren. Het beleid en de check op de uitvoering voldoen.

Aanbeveling

Aan het hoofdkantoor DJI

Breng de urgentie van het vervangen van de huidige pzi's nogmaals onder de aandacht van de leverancier en dring aan op het zo spoedig mogelijk vervangen van het huidige systeem teneinde ernstige veiligheidsrisico's op korte termijn weg te nemen.

¹¹ pzi is een afkorting van personenzoekinstallatie. Een personenzoekinstallatie bestaat uit een zender en een aantal ontvangers. Het lijkt op een piepersysteem. Het verschil is echter dat er bij een pzi sprake is van eigen ontvangers en een eigen zender.

4.2 Agressiebeheersing

criterium

Een concentratie van mensen met verschillende achtergrond en uiteenlopende belangen, ingesloten in een inrichting met een strak programma en regels, kan eerder tot conflictsituaties leiden dan in de vrije samenleving. Om die reden geven de European Prison Rules in artikel 52 en verder aan dat er procedures moeten zijn die de veiligheid van personen in een inrichting verzekeren en het risico van geweld tot een minimum beperken. Risicovolle gedetineerden moeten daarbij worden geïdentificeerd en, afhankelijk van hun modaliteit, extra worden beschermd en/of beveiligd. In de planning-en-controlcyclus van het gevangeniswezen is opgenomen dat het aantal geweldplegingen tussen gedetineerden en tegen personeel moet worden geregistreerd. De ISt beoordeelt onder meer de inrichtingspraktijk om geweld, bedreiging en intimidatie tussen gedetineerden te voorkomen en te beheersen. Ook beoordeelt de ISt of er in de inrichting voldoende (toe)zicht is op locaties in het gebouw die kwetsbaar zijn voor onderlinge agressie zoals trappenhuizen, recreatieruimten, telefoons en douches. De ministeriële Regeling geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen en de Regeling mechanische middelen in penitentiaire inrichtingen regelen expliciet de toepassing van geweld en het aanbrengen van mechanische middelen om veiligheidsrisico's rond gedetineerden te beheersen. Deze regelgeving is samengebracht in het zogenaamde Handboek Intern bijstandsteam (IBT) van DJI. De ISt verwacht dat een inrichting beschikt over een goed geoutilleerd IBT dat binnen 30 minuten inzetbaar is en dat de medewerkers vaardig zijn in het praktisch penitentiair optreden (PPO).¹²

Bevindingen

Praktisch penitentiair optreden (PPO)

In de PI Havenstraat zijn alle executieve medewerkers bevoegd tot het toepassen van geweld. Slechts enkele daartoe opgeleide personeelsleden mogen na toestemming van de directeur mechanische middelen toepassen.

De training voor het toepassen van geweld en mechanische middelen heeft de afgelopen jaren echter onvoldoende doorgang gevonden. De deelname aan het PPO, waar fysieke weerbaarheidstraining een

---

¹² Het IBT is een groep speciaal opgeleide medewerkers van de PI. Het IBT wordt in staat geacht om met zo min mogelijk geweld en met behulp van een speciale (ME) uitrusting op te treden bij crises. PPO is vaardigheid in het handelen en/of nalaten door medewerkers bij (potentiële) geweldsincidenten met en tussen gedetineerden.

onderdeel van uitmaakt, was het afgelopen jaar zeer beperkt. De inrichting ziet de personeelskrapte, veroorzaakt door de landelijke vacaturestop, als belangrijkste oorzaak voor deze beperkte deelname. Het heeft bij personeelstekort altijd de voorrang gegeven aan het door laten gaan van het dagprogramma van gedetineerden. Dat is ten koste gegaan van de sport en communicatie van personeel en dus ook van de deelname aan het PPO. Sinds enkele maanden stuurt de directie actief op het verbeteren van deze deelname. Zo is naast de reguliere sportmomenten op de vrijdag een extra moment ingeroosterd voor personeels-sport. Deze ruimte is gecreëerd door gedetineerden gedurende een bepaalde periode op cel in te sluiten. De deelname aan het PPO is inmiddels iets verbeterd, maar blijft beperkt. Uit interviews met executieve medewerkers en sportinstructeurs blijkt dat het vaak dezelfde personen zijn die komen sporten. De sportinstructeurs registreren de deelname aan het PPO. Uit deze registraties blijkt dat ongeveer de helft van de leden van de meeste teams (zowel piw'ers als complexbeveiligers) niet of zelden deelneemt aan het PPO. De inrichting neemt wel een fitheidstest af, maar voor personeel dat deze niet haalt of niet komt opdagen heeft dit geen consequenties. Personeel geeft aan dat er in de PI Havenstraat sprake is van proportionele geweldstoepassing. Gedetineerden die de IST sprak, bevestigen dit.

Intern Bijstandsteam (IBT)

De PI Havenstraat heeft geen eigen IBT, maar heeft met de andere inrichtingen van het voormalige cluster PI Over-Amstel een gezamenlijk IBT. Daarnaast heeft de inrichting een eigen calamiteitenteam Havenstraat (CTH) dat ze inzet bij de minder zware plaatsingen in de afzondering. Dit CTH zal, nu de PI Havenstraat met de PI Tafelbergweg een eigen vestiging gaat vormen, als zelfstandig IBT gaan functioneren. Het is dan wel belangrijk dat het IBT honderd procent oefent. In 2010 gingen zes van de geplande tien trainingdagen van het CTH door. Tijdens de doorlichting door de IST vond er een plaatsing in een isoleercel plaats door het CTH. Bij de daadwerkelijke plaatsing was de Inspectie niet aanwezig, maar wel bij een deel van de voorbereiding, de aansturing op afstand en de afronding van de inzet. Het door de IST waargenomen deel van de inzet van het CTH maakte een geroutineerde en professionele indruk.

De groepscommandant van het CTH evalueert, na elke inzet van het CTH, mondeling met de betrokken CTH-leden hoe de inzet is verlopen. Indien er aandachtspunten zijn, worden de Instructeur Lichamelijke Opvoeding (ILO) en het hoofd beveiliging hierover geïnformeerd.

Veiligheidsperceptie

Gedetineerden voelen zich over het algemeen veilig, maar vinden wel dat het 's nachts erg lang kan duren voordat personeel bij hen langs komt na een celoproep. Dat kan dan soms wel een uur duren. In diverse gesprekken met personeelsleden is gebleken van gevoelens van onveiligheid. Het ging dan met name om het (tijdelijk) verblijven met grote groepen gedetineerden in kleine ruimtes. Een voorbeeld vormt de gang naar het luchten waar het voorkomt dat een enkel personeelslid voorafgaande aan het luchten in een kleine ruimte met een grote groep gedetineerden moet wachten totdat het luchten kan aanvangen. Een ander voorbeeld is de situatie na afloop van bezoek, voorafgaand aan en tijdens de visitatie. Personeel geeft aan dat er regelmatig een medewerker te weinig beschikbaar is waardoor de veiligheid in het gedrang kan komen. Een derde voorbeeld dat de Inspectie kreeg, betreft de positionering van de toezichtposten van piw'ers op de afdelingen. Deze posten zijn op verschillende verdiepingen (ringen) door middel van een draagconstructie tussen de gangpaden geplaatst. De posten bevinden zich steeds halverwege of bij het einde van de gang op afstand van de centrale hal waar de centraalpost gesitueerd is en op afstand van de teamkamers op de begane grond die annex aan de centraalpost gesitueerd zijn. Het is met name deze afstand en het feit dat gedetineerden de toegang tot de toezichtposten kunnen blokkeren die maken dat personeel zich er minder veilig voelt. Personeel zou liever zien dat de posten op elke ring aan het begin van de afdelingsgang boven de teamkamer in de nabijheid van de centraalpost geplaatst worden.

Cameratoezicht

Op veel, vanuit veiligheidsoogpunt, risicovolle locaties in de inrichting zijn camera's aangebracht. Op een aantal locaties ontbreekt cameratoezicht en vindt personeel het ook niet nodig dat hierin wordt voorzien. Het betreft bijvoorbeeld de leefafdelingen, de gang bij de isolatiecellen op de bovenste etage en de arbeidszalen. Op andere locaties mist personeel echter wel cameratoezicht. Een voorbeeld vormen de fitnessruimtes. Er zijn twee fitnessruimtes waar tegelijkertijd gedetineerden sport hebben. Er is echter slechts één sportinstructeur die tegelijkertijd op beide ruimtes toezicht dient te houden. Het aanbrengen van een camera aldaar kan het toezicht verbeteren. Camerabeelden van de omtrekbeveiliging kunnen worden opgeslagen. De inrichting wil onderzoeken of het camerasysteem op onderdelen vernieuwd dient te worden.

Registratie en instructies

De geweldsinstructies zijn niet verspreid binnen de inrichting. Het hoofd beveiliging beschikt over deze instructies en personeel raakt bekend met de inhoud als het deelneemt aan het PPO.

Van incidenten waarbij geweld is gebruikt tegen personeel of gedetineerden houdt de inrichting een registratie bij. Het Bureau Integriteit Amsterdam (BIA) speelt hier een rol in (zie ook paragraaf 7.3).

Agressiebeheersing

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

Hoewel er sinds enkele maanden meer aandacht is voor het PPO en de inrichting het personeel ook de mogelijkheid biedt om daadwerkelijk deel te nemen aan het PPO is de deelname nog ruimschoots onder de maat. Ongeveer de helft van het personeel neemt zelden tot nooit deel aan het PPO. Daarom, en omdat de inrichting meer aandacht mag besteden aan gevoelens van onveiligheid onder personeel en op bepaalde locaties het cameratoezicht verbeterd kan worden, voldoet de uitvoering op het criterium agressiebeheersing beperkt. Omdat de geweldsinstructies niet verspreid zijn binnen de inrichting en personeel hier slechts door deelname aan het PPO mee bekend kan worden voldoet ook het beleid beperkt. De check op de uitvoering voldoet omdat de deelname aan het PPO en incidenten waarbij geweld gebruikt is geregistreerd worden en elke inzet van het CTH geëvalueerd wordt.

Aanbevelingen

- Heb serieuze aandacht voor agressiebeheersing door de deelname aan het PPO substantieel te verbeteren en de geweldsinstructies binnen de inrichting te verspreiden.
- Voorkom dat personeelsleden alleen in kleine ruimtes met grote groepen gedetineerden moeten verblijven waardoor ze zich onveilig voelen.
- Voorzie op alle vanuit veiligheidsoogpunt risicovolle locaties in (camera)toezicht en in de mogelijkheid om de camerabeelden op te slaan voor de reconstructie van incidenten.

4.3 Drugsontmoediging

Criterium

De beschikbaarheid van drugs onder gedetineerden is in het gevangeniswezen vaak een probleem. Om die reden heeft DJI in 2008 het drugsontmoedigingsbeleid ingevoerd. De Ist gaat na in hoeverre dit beleid toepassing vindt.

Ook in de 'canon' over penitentiaire scherpste zijn voorschriften

geformuleerd die van belang zijn voor het drugsontmoedigingsbeleid. Zo wordt verwacht dat inrichtingen wekelijks bij 5 procent van de populatie een urinecontrole afnemen. Ook celinspecties worden normatief benoemd. Dagelijks dienen alle cellen en verblijfsruimten op een afdeling gecontroleerd te worden; meer uitgebreide celcontroles moeten eveneens regelmatig worden uitgevoerd. Een ander belangrijk voorschrift is dat gedetineerden na elk bezoek gefouilleerd moeten worden.

De Ist is, op basis van artikel 58 lid 8 van de European Prison Rules, van mening dat gedetineerden geïnformeerd dienen te worden, als hun cel is doorzocht. Uitgangspunt is verder dat ten minste twee inrichtingsfunctionarissen de celinspectie uitvoeren en dat zij aantekening maken van het resultaat van de inspectie.

Bevindingen

Urinecontroles

Alle gedetineerden ondergaan bij binnenkomst een urinecontrole, dit is de zogenaamde o-meting. Na een periode van zes tot acht weken volgt een tweede controle. Omdat er een zekere onvoorspelbaarheid in het moment zit, beschouwt de inrichting dit als een steekproefsgewijze controle. Gedetineerden die korter dan zes weken verblijven ondergaan dus geen steekproefsgewijze controle. De directie heeft bewust voor deze periode gekozen omdat het anders niet met zekerheid durft te stellen dat aangetroffen stoffen tijdens het verblijf in de inrichting in het lichaam zijn gekomen. De directie wil voorkomen dat gedetineerden gesanctioneerd worden voor middelengebruik dat plaats had voor plaatsing in de inrichting. Deze steekproefsgewijze controle bedraagt ongeveer 5% van de gedetineerden per week.

Andere momenten waarop gedetineerden een urinecontrole ondergaan zijn bij overplaatsing, als er tegen hen verdenking van middelengebruik gerezen is of voorafgaand aan en na afloop van verlof.

In de huisregels is voor gedetineerden de gang van zaken met betrekking tot urinecontroles beschreven. Voor personeel is er een werkinstructie afname urinecontrole. De instructie is van februari 2010 en is geldig tot februari 2011. De inrichting hanteert het landelijke drugsontmoedigingsbeleid.

Het BSD houdt een registratie bij van de uitgevoerde urinecontroles. Het bewaakt dat alle inkomsten een o-meting krijgen en dat na een periode van zes tot acht weken de steekproefsgewijze controle wordt uitgevoerd.

Controle vooraf en tijdens bezoek

Doorgeven van drugs tijdens het relatiebezoek beschouwt personeel als de belangrijkste oorzaak van de aanwezigheid van drugs in de inrichting. Bezoekers worden daarom geïnformeerd over het drugsontmoedingsbeleid van de inrichting. Bij de ingang van de PI staat een bord met daarop pictogrammen die aangeven wat verboden middelen zijn om mee naar binnen te nemen. Er is bovendien informatie aanwezig waaruit blijkt hoe de inrichting controleert op de aanwezigheid van drugs en wat de consequenties zijn bij het aantreffen ervan. Deze informatie is echter pas beschikbaar in de wachtruimte voor het bezoek. Hier nemen bezoekers plaats nadat ze al gecontroleerd zijn. Consequenties kunnen zijn het ontzeggen van de toegang tot de inrichting of aangifte bij de politie. De inrichting doet bij het aantreffen van harddrugs altijd aangifte en bij het aantreffen van meer dan vijf gram softdrugs eveneens.

In de bezoekszaal scheidt een tafel in slangopstelling de bezoekers van de gedetineerden. Personeel geeft aan dat sinds de plaatsing van de tafel het overgeven van drugs beter gesignaleerd kan worden. Ook het uit de bezoekszaal verwijderen van snoepgoed en drankenautomaat en het daardoor niet langer gezamenlijk kunnen nuttigen van producten uit deze automaten komt het overzicht ten goede. Het komt nu vaker dan vroeger voor dat personeel tijdens het bezoek het overgeven van drugs constateert terwijl bij de visitatie na afloop van het bezoek juist minder gevonden wordt.

Visitatie na bezoek

Alle gedetineerden ondergaan na afloop van het bezoek visitatie.¹³ De inrichting heeft hier voor gekozen omdat er bij steekproefsgewijze controle een zeker mate van keuzevrijheid voor personeel bestaat wie er wel en wie er niet gevisiteerd dienen te worden. Dat kan het bedreigen van personeel of corruptie in de hand werken. Bij honderd procent visitatie is er geen discussie mogelijk. Toch blijkt uit gesprekken die de ISt voerde met medewerkers en gedetineerden dat ook bij honderd

---

¹³ In het toetsingskader van de ISt zal over honderd procent controle na bezoek een passage worden opgenomen. De beroepscommissie van de RSJ heeft bij uitspraak van 14-10-2008 bepaald dat visitatie na elk bezoek niet strijdig is met de wet (zaak 08/1187/GA). In andere uitspraken geeft de beroepscommissie aan dat zij het steekproefsgewijs visiteren, mits dit de grens van twee keer per maand niet te boven gaat, steeds toelaatbaar heeft geacht. Stelselmatig visiteren kan volgens de beroepscommissie, bij afweging van alle belangen, wel onredelijk en onbillijk zijn (zie bijv. uitspraak van 5-3-2010 met zaaksnummer 09/3402/GA). De ISt beschouwt het standaard visiteren van gedetineerden na het wekelijkse bezoek als stelselmatig visiteren. Indien er geen sprake is van bijzondere omstandigheden die dit rechtvaardigen acht de ISt stelselmatig visiteren onredelijk en onbillijk.

procent visitatie niet elke gedetineerde even grondig gecontroleerd wordt. Personeel gaf bijvoorbeeld aan dat het vaak dezelfde personeelsleden zijn die drugs aantreffen. Gedetineerden vertelden de Inspectie dat ze door bepaalde personeelsleden grondig gecontroleerd werden en dat de controle bij andere personeelsleden niet veel voorstelde, ook omdat deze personeelsleden hen wel vertrouwden.

De inrichting heeft een werkinstructie opgesteld voor visitatie. De werkinstructie beschrijft een aantal taken, dat de visiteur heeft naast het visiteren, zoals het assisteren van de bezoekleiding. De beschrijving van het eigenlijke visiteren beperkt zich tot de zinsnede: “controleert de gedetineerden door middel van visitatie op contrabanden.” De instructie is van september 2009 en geldig tot oktober 2010.

De huisregels maken melding van de mogelijkheid dat gedetineerden gefouilleerd en gevisiteerd kunnen worden.

Drugsontmoediging

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering op het criterium drugsontmoediging voldoet overwegend omdat bezoekers voorafgaande aan de toegangscontrole wel geïnformeerd worden dat drugs verboden zijn mee te nemen, maar niet hoe de bezoekcontrole plaatsvindt en wat de consequenties van drugsinvoer zijn. Ook betwijfelt de Inspectie of de visitatie altijd even gedegen wordt uitgevoerd. Mogelijk speelt de zeer summiere beschrijving in de werkinstructie visitatie daarin een rol. Omdat deze werkinstructie bovendien geactualiseerd dient te worden voldoet ook het beleid overwegend maar niet volledig. Dit geldt ook voor de check op de uitvoering. Het BSD bewaakt dat de voorgeschreven urinecontroles uitgevoerd worden en houdt daarvan een registratie bij, maar het toezicht op de uitvoering van de visitatie zou verbeterd kunnen worden.

Aanbevelingen

- Informeer bezoekers voorafgaande aan de toegangscontrole over deze controle en de consequenties van drugsinvoer.
- Draag er zorg voor dat de visitatie na bezoek altijd even gedegen en uniform wordt uitgevoerd. Stel daartoe heldere instructies op en intensiveer het toezicht tijdens de visitatie.

4.4 Conclusie

Over de interne veiligheid in de PI Havenstraat is de Inspectie niet onverdeeld positief. Met name voor de uitvoering en het beleid geldt dat er nog veel winst te behalen valt. Het wegnemen van het belangrijkste veiligheidsrisico ligt niet op de weg van DJI, maar op de weg van de

RGD. Het niet goed functioneren van de pzi's is een groot zorgpunt. Maar ook voor de inrichting zelf is er een aantal belangrijke aandachtspunten. Zo is de deelname aan het PPO te laag, voelt personeel zich niet altijd veilig, kan het cameratoezicht verbeterd worden, verdient de uitvoering van en toezicht op de visitatie aandacht en zijn instructies niet altijd bekend, actueel en volledig.

5 Maatschappijbeveiliging

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de maatschappijbeveiliging in de PI Havenstraat. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de maatschappijbeveiliging. Daarbij gaat het om afdoende verhindering dat een gedetineerde zich kan onttrekken aan de vrijheidsbeneming en om voldoende weging van maatschappelijke risico's bij het toekennen van vrijheden aan een gedetineerde.

5.1 Beveiligingsvoorzieningen en –toezicht

criterium

Het Nederlandse gevangeniswezen kent een aantal varianten van de daadwerkelijke vrijheidsbeneming waarvan de toepassing voor een groot deel afhankelijk is van het risico op ontvluchting. De twee uiterste varianten zijn de zeer gesloten extra beveiligde inrichting (EBI) en de open zeer beperkt beveiligde inrichting (ZBBI). De EBI biedt landelijk huisvesting aan gedetineerden met een extreem vlucht- en/of beheersrisico. De ZBBI huisvest veelal gedetineerden in de laatste fase van hun detentie. Zij kunnen vanuit de ZBBI onder bepaalde voorwaarden deelnemen aan het regulier maatschappelijk verkeer.

Vanwege een toenemend aantal ontvluchtingen heeft de sectordirecteur gevangeniswezen (SDGW) in 2006 expliciet beleid vastgesteld gericht op het in een inrichting vastleggen en consequent uitvoeren van handelingen en gedragingen ter voorkoming van ontvluchting.¹⁴ De Ist ontleent aan dit beleid haar toetsingscriteria, waarbij zij onderscheid maakt tussen dynamische en statische beveiligingsaspecten.

Onder dynamische beveiligingsaspecten verstaat ze de kritische processen luchten, bezoek, celinspectie en aanwezigheidscontrole. Het penitentiair scherp zijn en houden van personeel, door hier bijvoorbeeld aandacht aan te besteden tijdens werkoverleggen, is ook een dynamisch beveiligingsaspect. Onder statische beveiligingsaspecten verstaat de Ist de werking van gebouwelijke voorzieningen en apparatuur die de beveiliging ondersteunen.

De Ist betreft bij haar beoordeling de resultaten van de in opdracht van de DJI verrichte Externe Security Audit (ESA).

---

¹⁴ Rapportage 'taskforce penitentiaire scherpste', directie gevangeniswezen DJI, mei 2006, herzien in 2008.

Bevindingen

Dynamische beveiligingsaspecten

Luchten

Voordat gedetineerden de luchtplaats betreden controleert personeel de luchtplaats grondig. Nadat is vastgesteld dat zich op de luchtplaats geen contrabande bevindt, worden de gedetineerden door piw'ers van de afdeling naar de luchtplaats begeleid. Bij de toegangsdeur naar de luchtplaats telt een complexbeveiligder het aantal gedetineerden en geeft dit door aan de centraalpost. Tijdens het luchten houden minimaal twee piw'ers toezicht. Zij stonden tijdens de inspectie verspreid over de luchtplaats opgesteld op de daartoe aangewezen locaties. Bij grote groepen gedetineerden houdt een derde piw'er op de luchtplaats toezicht. De complexbeveiligder blijft tijdens het luchten toezicht houden bij de toegangsdeur. Na afloop van het luchten telt de complexbeveiligder opnieuw het aantal gedetineerden en geeft dit door aan de centraalpost. Indien tussentijds gedetineerden de luchtplaats verlaten omdat ze teruggaan naar de cel of opgeroepen worden voor een bezoek aan een inrichtingsfunctionaris, geeft de complexbeveiligder dit ook door aan de centraalpost. Zo is steeds bekend hoeveel gedetineerden er op de luchtplaats zouden moeten verblijven. Bij het einde van het luchten begeleidt een piw'er de gedetineerden terug naar de afdeling en controleert een andere piw'er opnieuw de luchtplaats.

Personeel handelt tijdens het luchten conform de werkinstructie toezicht lucht. Deze werkinstructie is van 1 september 2007.

Bezoek

De PI Havenstraat heeft een aantal maatregelen getroffen om te voorkomen dat gedetineerden tijdens het bezoek met bezoekers verwisselen en daarna in plaats van de bezoeker de inrichting verlaten. Zo is er een tafel met slangopstelling in de bezoekszaal. Gedetineerden nemen aan de ene zijde plaats en bezoekers aan de andere zijde. Twee toezichthouders zien er tijdens het bezoek vanaf de kopsen kanten van de bezoekszaal op toe dat gedetineerden en bezoekers niet verwisselen. Van zowel bezoekers als gedetineerden stelt personeel voorafgaand en na afloop van het bezoek de identiteit vast. Bij bezoekers gebeurt dit aan de hand van het identiteitsbewijs, bij gedetineerden controleert personeel het gedetineerdenpasje. Volgens de inrichtingsvoorschriften dient personeel in overeenstemming met landelijke eisen de identiteit te controleren met de daarvoor bestemde biometrische apparatuur. Tijdens het bezoek van de Inspectie gebeurde dit ook, maar uit interviews met personeel en gedetineerden blijkt dat doorgaans volstaan wordt met een visuele controle van de pasjes. Als reden voor het niet gebruiken van de biometrische apparatuur voert personeel op dat bij de

ingebruikname daarvan regelmatig sprake was van storingen en een traag werkend systeem. Dit leidde tot veel irritatie en spanningen onder gedetineerden, die vanuit de nauwe gang richting de bezoekszaal hun bezoek al wel zagen zitten, maar nog niet konden spreken.

Na afloop van het bezoek mogen bezoekers de inrichting pas verlaten nadat personeel de identiteit van de gedetineerden heeft vastgesteld door een controle van de gedetineerdenpasjes.

Het bezoek brengt niet alleen een risico op persoonsverwisseling met zich mee, maar ook op het binnensmokkelen van contrabande. Niet alleen drugs, maar ook contrabande die gebruikt kan worden bij een ontvluchting, kunnen via het bezoek binnengebracht worden. Daarom en om de veiligheid in de inrichting te waarborgen controleert personeel bezoekers (en ook personeel en gedetineerden die met verlof zijn geweest) met een metaaldetectiepoortje en meegevoerde goederen met x-ray apparatuur.

De personeelstoegang biedt slechts beperkte ruimte om een goede controle uit te voeren. Er ontstaat bij het, door meer personeelsleden, gelijktijdig betreden van de inrichting al snel een onoverzichtelijke situatie. Het komt dan ook voor dat personeel dat niet piepvrij door het poortje loopt zonder nadere controle toegang tot de inrichting verkrijgt. Een coördinerend afdelingshoofd controleert wel regelmatig of de controle gebeurt en sinds een half jaar wordt personeel ook steekproefsgewijs aan een intensievere in- en uitgangscntrole onderworpen.

De werkinstructie voor bezoek is van september 2009 en geldt tot oktober 2010. Hoewel biometrie genoemd wordt als benodigd tijdens het bezoek, komt de toepassing van biometrie in de verdere instructie niet terug. De instructie beschrijft het innemen van de gedetineerdenpasjes en het vaststellen van de identiteit van de gedetineerden bij einde bezoek. Naast deze instructie bestaat er ook een procesbeschrijving biometrie voor het bezoek die geldig was tot december 2009. Deze instructie beschrijft de toepassing van biometrie voorafgaand en na het bezoek. De werkinstructie bezoek bevat bovendien geen bepalingen over de slangopstelling en het gebruik ervan in de bezoekszaal.

Celinspecties

Celinspecties en controles van verblijfsruimten werden in 2009 volgens de ESA niet conform geldende procedures uitgevoerd. Ook was er onvoldoende controle op de uitvoering en verslaglegging van inspecties van cellen en overige verblijfsruimten door leidinggevenden. Volgens het plan van aanpak dat naar aanleiding van de ESA door de inrichting is opgesteld, is dit nu in orde. Er is een nieuwe werkinstructie opgesteld en leidinggevenden controleren of celinspecties conform de instructie

worden uitgevoerd.

Piw'ers voeren dagelijkse celinspecties uit. Het gaat dan om een oppervlakkige visuele inspectie van een aantal cellen per dag per afdeling. Van te voren is niet bepaald welke cellen geïnspecteerd dienen te worden. Per verdieping kiezen piw'ers willekeurig een aantal cellen. Er zijn registraties van deze dagelijkse celinspecties aanwezig. Daarnaast voeren complexbeveiligers uitgebreide celinspecties uit. De registratie van deze celinspecties wordt op de centraalpost bijgehouden. De combinatie van dagelijkse en bijzondere celinspecties maakt dat er maandelijks een redelijk aantal cellen geïnspecteerd wordt. De controle van overige ruimten waar gedetineerden individueel of collectief verblijven dient bij de bijzondere celinspecties te worden meegenomen. Uit de registratie van bijzondere celinspecties blijkt echter dat dit vrijwel niet gebeurt.

Aanwezigheidscontrole

Vier keer per dag telt het personeel op vaste tijdstippen de op cel aanwezige gedetineerden. Dit gebeurt om 6.45 uur 's ochtends, 12.15 uur en 16.15 uur 's middags en om 21.45 uur 's avonds. Per afdeling wordt per telmoment aan de centraalpost doorgegeven hoeveel gedetineerden aanwezig zijn. Daarnaast vinden er bij elke groepsactiviteit die buiten de verblijfsafdeling plaatsheeft tellingen plaats. Het gaat dan bijvoorbeeld om luchten, arbeid, sport en kerk. Ook de uitkomsten van deze tellingen worden doorgegeven aan de centraalpost om ze te vergelijken met de administratieve sterkte. Bij de ESA in 2009 bleek dat de resultaten van de fysieke tellingen onvoldoende consequent vergeleken worden met de administratieve sterkte. Bij de ESA in 2009 bleek tevens dat tellingen niet altijd consequent bij aanvang en einde van activiteiten plaatsvinden. De Inspectie constateerde dat dit in de week van de doorlichting bij het luchten in ieder geval wel gebeurde.

Penitentiaire Scherperte

Uit de ESA 2009 blijkt dat het destijds bij personeel aan penitentiaire scherperte ontbrak. Zo was de landelijke nota Penitentiaire Scherperte onvoldoende bekend en zouden taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden niet voor iedereen even duidelijk zijn. Medewerkers ervoeren onvoldoende sturing en controle en waren onvoldoende op de hoogte van dienstinstructies.

Ook nu, anderhalf jaar later, is de IST er niet van overtuigd dat penitentiaire scherperte op alle onderdelen voldoende aandacht krijgt. Het niet uitvoeren van de biometrische controle bij het bezoek is daar een voorbeeld van. Hoewel het hoofd beveiliging aangeeft dat dit dient te gebeuren, besluit personeel eigenstandig en collectief de voorgeschre-

ven procedure niet te volgen. Dat die procedure niet helder in de instructies is opgenomen en leidinggevend niet op de hoogte zijn over het niet toepassen van de biometrie draagt bij aan de twijfel over het onderhoud van penitentiaire scherpste. Bij andere kritische processen constateert de ISt echter dat personeel wel beducht is op veiligheidsrisico's. Ook is een aanvang gemaakt met het actualiseren van dienstinstructies.

Uit verslagen van werkoverleggen blijkt dat penitentiaire scherpste niet standaard op de agenda staat, maar dat bij veiligheidsincidenten personeel er wel op gewezen wordt extra alert te zijn. Lange tijd vonden werkoverleggen overigens vrijwel niet plaats en was er uitsluitend tijd voor noodvergaderingen. Sinds een aantal maanden vinden er weer werkoverleggen plaats waarbij ongeveer vijftig procent van de teamleden aanwezig is. In het verleden heeft de landelijk uitgerolde Canon Penitentiaire Scherpste aandacht gekregen binnen de PI Havenstraat, maar dit heeft nooit een vervolg gekregen.

Er is geen actief roulatiebeleid van executieve medewerkers naar een ander team. Voor piw'ers geldt dat ze wel eens op een andere afdeling invallen, maar niet om de zoveel tijd van team wisselen. Het personeel geeft aan dat voor complexbeveiligers rouleren niet nodig is.

Complexbeveiligers behoren weliswaar tot een bepaald team, maar wisselen steeds van post en de aansturing van de teams gebeurt door de teamleiders gezamenlijk. Uitsluitend voor de functioneringsgesprekken heeft iedere complexbeveiligster met een vaste teamleider van doen. Medewerkers die toegangscontroles uitvoeren en beelden van bagage doorlichtingsapparatuur beoordelen, hebben daartoe een interne opleiding van DJI gevolgd.

Statische beveiligingsaspecten

Uit de ESA 2009 blijkt dat sterk verouderde apparatuur en bouwkundige voorzieningen veiligheidsrisico's veroorzaken. Het gaat dan bijvoorbeeld om het eerder genoemde disfunctioneren van de pzi's. Ook was er sprake van veel achterstallig onderhoud.

Voor een aantal technische beveiligingsvoorzieningen geldt dat er nog steeds sprake is van achterstallig onderhoud. De inrichting geeft aan dat er de afgelopen jaren onvoldoende geïnvesteerd is in het vervangen van verouderde systemen. Dit heeft geleid tot onacceptabele risico's. Zo ging de voordeur 's nachts niet altijd goed dicht, functioneerde de sluiswerking niet optimaal en stonden de remisedeuren soms ongewenst open. Net als voor het vervangen van de pzi's is de RGD verantwoordelijk voor het vervangen van de verouderde systemen. Het aanpakken van deze problemen is in uitvoering. Het tempo waarin dit gebeurt ervaart de inrichting als hinderlijk langzaam.

De omtrekbeveiliging functioneert naar behoren. Er zijn camera's op de luchtplaatsen aanwezig. De luchtplaats van de PI Havenstraat is in tegenstelling tot de luchtplaats van veel andere penitentiaire inrichtingen uitsluitend begrensd door een ringmuur. Een aan de binnenzijde van deze ringmuur geplaatst penitentiair hekwerk ontbreekt omdat daar binnen de bestaande bouw geen ruimte voor is. Bij de plaatsing van gedetineerden houdt DJI met deze omstandigheid rekening. Gedetineerden met een hoger risico op ontvluchting worden niet in de PI Havenstaat geplaatst. Desalniettemin uit personeel zorgen over de mogelijkheden om toezicht te houden op het aanpalende terrein. Direct aan de ringmuur grenzen de achtertuinen van bewoners van nabij gelegen woningen. Het komt zo nu en dan voor dat vanuit deze tuinen verboden waar over de ringmuur op de luchtplaats wordt gegooid. Personeel kan dan niet achterhalen wie dit heeft gedaan omdat het vanwege privacy redenen niet is toegestaan camera's te richten op de achtertuinen van de bewoners. Ook kunnen voorbereidingshandelingen voor een ontvluchting mogelijk minder snel dan gewenst waargenomen worden.

Beveiliging

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

Op het criterium beveiligingsvoorzieningen en toezicht voldoen de uitvoering, het beleid en de check op de uitvoering beperkt. Dat komt in de eerste plaats door het achterstallige onderhoud van de technische beveiligingsvoorzieningen, dat heeft geleid tot een aantal beveiligingsrisico's. Net als bij de de pzi's is het de RGD die voor vervanging en vernieuwing dient zorg te dragen. Het hinderlijk langzaam uitvoering geven aan dit proces door de RGD is een doorn in het oog van de inrichting. Er is echter meer dat aandacht verdient bij dit criterium. Zo wordt bij het bezoek de biometrie vrijwel niet toegepast. De Inspectie vindt het opmerkelijk dat personeel hier blijkbaar collectief toe kan besluiten zonder dat dit bij leidinggevendend bekend is. Werkinstructies voor het bezoek, maar ook voor een aantal andere processen zijn verouderd of soms al vier jaar niet geactualiseerd. Het niet met camera's (kunnen) toezien op het buiten de ringmuur gelegen terrein maakt dat voorbereidingshandelingen voor een ontvluchting mogelijk minder snel dan gewenst gesignaleerd worden.

De Inspectie ziet ook verbeteringen. Zo is een aanvang gemaakt met het actualiseren van de dienstinstructies. Ook gaan werkoverleggen voor het eerst sinds lange tijd weer door en wijzen leidinggevendend personeel erop alert te zijn op veiligheidsrisico's. Structurele aandacht voor penitentiaire scherpte is er echter niet.

Aanbevelingen

Aan de PI

- Actualiseer dienstinstructies en zie toe op een juiste toepassing van deze instructies. Heb met voorrang aandacht voor het juist toepassen van de biometrie-procedures in de inrichting.
- Breng penitentiaire scherpere structureel bij personeel onder de aandacht.
- Onderzoek, gelet op de veiligheids- en beveiligingsrisico's, de mogelijkheden om cameratoezicht te kunnen houden aan de buitenkant van de ringmuur.

Aan het hoofdkantoor DJI

Breng de urgentie van het vervangen van of onderhoud plegen aan niet goed functionerende technische beveiligingssystemen nogmaals onder de aandacht van de RGD en dring aan op het met spoed vervangen of vernieuwen van huidige systemen teneinde beveiligingsrisico's op korte termijn weg te nemen.

5.2 Toekenning verlof

criterium

Internationale regelgeving bepaalt dat (veroordeelde) gedetineerden in de gelegenheid moeten zijn om, op basis van een verlofsysteem, met verlof te kunnen gaan. In het Nederlandse bestel is dit systeem uitgewerkt in de ministeriële Regeling voor het tijdelijk verlaten van de inrichting waarin, naast het begeleide verlof, drie vormen van ongebeleid verlof zijn uitgewerkt: het algemeen verlof dat in het laatste jaar van de gevangenisstraf de mogelijkheid biedt om de inrichting voor maximaal zestig uur te verlaten; het regimegebonden verlof dat met name is gekoppeld aan de regimes van beperkt en zeer beperkt beveiligde inrichtingen en het incidentele verlof dat in bijzondere gevallen aan een gedetineerde kan worden toegekend.

Uit een landelijk onderzoek naar de toepassing van het vrijhedenbeleid bleek dat de inrichtingen hun vrije beleidsruimte bij de toekenning van verlof zeer verschillend invullen, maar ook dat, in het geval van algemeen verlof, 94 procent van de gedetineerden volgens afspraak terugkeert. De IST laat de noodzaak van een nadere analyse van de verlofpraktijk van een inrichting afhangen van de mate waarin de desbetreffende inrichting, qua onttrekkingen aan verlof, substantieel afwijkt van genoemd percentage.

Bevindingen

Zodra een gedetineerde is veroordeeld voert het BSD een gesprek met de gedetineerde waarin de verlofmogelijkheden aan de orde komen. De gedetineerde dient vervolgens zelf een aanvraag voor verlof in te dienen.

Voor de beoordeling van de verlofaanvraag, hanteert het BSD een checklist met op te vragen informatie en adviezen. Zo mag de gedetineerde geen positieve uitslag hebben. Ook externe partijen worden geraadpleegd. Zo beoordeelt de officier van justitie of de verloftoekenning de belangen van het slachtoffer niet schaadt en de politie controleert of het adres waar het verlof dient plaats te hebben niet gebruikt wordt voor criminele activiteiten. Als het een eigen woonadres betreft, gaat het BSD bovendien na of er eventuele betalingsachterstanden zijn. Bij een koopwoning vraagt het BSD naar de koopovereenkomst en is er contact met de bank over betalingsachterstanden. Bij een huurwoning is er contact met woningbouwvereniging over eventuele achterstand in het voldoen van de huur.

Het aantal daadwerkelijke verloven vanuit de Havenstraat is klein omdat gedetineerden tijdens hun preventieve hechtenis nog geen recht hebben op een algemeen verlof. De inrichting heeft dit jaar ook geen onttrekkingen gehad.

Alle verlofaanvragen worden in het multidisciplinair overleg (MDO) door de verschillende aanwezige disciplines besproken. Het BSD stelt een advies op en legt dit met mondelinge toelichting momenteel direct voor aan de directie omdat het hoofd BSD langdurig afwezig is. Het tekenen van een verlofbeschikking gebeurt door een directielid, of – indien het een straf langer dan twee jaar betreft – door de selectiefunctionaris van DJI.

Bij het toepassen van het vrijhedenbeleid maken de BSD-medewerkers gebruik van de checklist, een werkinstructie en daarnaast kijken ze in de relevante artikelen van de Penitentiaire beginselenwet.

Toekenning verlof

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering en het beleid voldoen. De check op de uitvoering voldoet overwegend. De aanvraag wordt weliswaar besproken in het MDO en een directielid tekent de aanvraag, maar het directielid dat tekent, vervangt tijdelijk ook het hoofd BSD. Een schakel, en daarmee een extra controle, tussen een medewerker BSD en een directielid ontbreekt momenteel dus. De invoering van een vrijhedencommissie die een besluit neemt over de verlofaanvraag zorgt eveneens voor een check op de uitvoering. Met de volledige implementatie van Modernisering

Gevangeniswezen (MGW) mag verwacht worden dat de inrichting een dergelijke commissie instelt.

5.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling

criterium

Op 1 juli 2008 is de Wet voorwaardelijke invrijheidstelling van kracht geworden. De voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.) houdt in dat een gedetineerde na zijn invrijheidstelling een proeftijd heeft waarin hij zich moet houden aan bepaalde voorwaarden. Houdt hij zich niet aan de voorwaarden dan kan de v.i. worden herroepen. Naast het opleggen van voorwaarden is het ook mogelijk om tijdens de detentie de v.i. uit te stellen of geheel achterwege te laten. In een dergelijk geval vordert het OM het uitstel of het achterwege laten van de v.i. bij de rechter die over de vordering beslist. Bij dit besluit wordt het gedrag van de gedetineerde in detentie meegewogen: als iemand zich ernstig misdraagt in de p.i., dan kan de invrijheidstelling worden uitgesteld. Het oogmerk van v.i. is een bijdrage leveren aan het verminderen van de recidive en daarmee aan het vergroten van de veiligheid in de samenleving. Voor DJI is de belangrijkste taak het uitbrengen van advies aan het Openbaar Ministerie (OM) over het opleggen van de bijzondere voorwaarden en eventueel over uitstel of achterwege laten van de v.i. Ook heeft DJI een taak in het signaleren van de datum waarop een gedetineerde in aanmerking komt voor v.i. De Ist beoordeelt de toepassing van de v.i.-regelgeving door de p.i.

Bevindingen

De inrichting heeft vrijwel geen ervaring met v.i. omdat het een huis van bewaring is. In de eerste zes maanden van 2011 is er welgeteld één aanvraag ingediend. De aanvragen die er zijn komen in het MDO aan de orde. Het BSD schrijft vervolgens een advies dat de directie, bij afwezigheid van het hoofd BSD, accordeert. Daarna gaat het advies naar de selectiefunctionaris van DJI en naar het OM.

In de huisregels informeert de inrichting de gedetineerden over de v.i. procedure. In het hoofdstuk Overig is een korte passage opgenomen over uitstel of achterwege laten van de v.i.

De algemene procedure met betrekking tot de toepassing van v.i. is beschreven in de werkinstructies van het BSD. Summier is, onder verwijzing naar het Werkboek Voorwaardelijke Invrijheidstelling, de rol van het BSD beschreven.

vi

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De enkele v.i.-aanvragen waar de inrichting ervaring mee heeft, worden op een correcte wijze afgehandeld. De rol van de BSD-medewerker bij de v.i.-procedure zou in het handboek van het BSD wat uitvoeriger beschreven mogen zijn. Het beleid voldoet daarom overwegend en niet volledig. Dat geldt ook voor de check op de uitvoering omdat de v.i.-aanvraag weliswaar in het MDO aan de orde komt en de directie de aanvraag accordeert, maar de extra controle door het hoofd BSD momenteel achterwege blijft.

5.4 Conclusie

In de conclusie van dit hoofdstuk staat vooral het criterium beveiligingsvoorzieningen en toezicht centraal omdat de inrichting met de beide andere criteria: toekenning verlof en voorwaardelijke invrijheidstelling, door hvb-bestemming, weinig ervaring heeft.

Op het criterium beveiligingsvoorzieningen en -toezicht voldoet de inrichting beperkt. De combinatie van haperende technische beveiligingsvoorzieningen, het niet actueel zijn van bepaalde dienstinstructies, het niet juist uitvoeren van landelijke voorschriften en het onvoldoende toezicht houden op de uitvoering van deze voorschriften maken dat de inrichting op beveiligingsgebied risico's loopt.

De Inspectie ziet echter ook een duidelijke motivatie bij het management van de inrichting om hierin verandering te brengen. Deels is deze verandering reeds in gang gezet door een aanvang te maken met de actualisatie van de dienstinstructies en het structureel doorgang laten vinden van werkoverleggen. Deels ook is de inrichting afhankelijk van derden. Van de onvrede over de rol van de RGD, en dan met name het niet tijdig vervangen of vernieuwen van niet goed functionerende technische beveiligingsvoorzieningen, is reeds bij eerdere doorlichtingen van andere inrichtingen gebleken. Niet eerder echter leken de risico's op het gebied van beveiliging en veiligheid (als beschreven in het vorige hoofdstuk), zo ernstig als in de PI Havenstraat. Daarom richt de Inspectie haar aanbeveling om deze risico's op korte termijn weg te nemen aan het hoofdkantoor DJI.

6

Maatschappelijke reïntegratie

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een tweetal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de maatschappelijke reïntegratieactiviteiten in de PI Havenstraat. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie in welke mate de p.i. de gedetineerden voorbereidt op hun terugkeer in de vrije samenleving en in welke mate zij inspanning levert om het risico van recidive te verminderen.

6.1 Voorbereiding nazorg

criterium

Artikel 107 lid 4 van de European Prison Rules wijst op het belang van nauwe samenwerking met instanties in de vrije samenleving om gedetineerden voor te bereiden op hun terugkeer. Om hieraan vorm te geven is enige jaren geleden in het Nederlandse gevangeniswezen de functie van medewerker maatschappelijke dienstverlening (mmd'er) geïntroduceerd. De mmd'er moet een coördinerende brugfunctie vervullen tussen de ingesloten gedetineerde en maatschappelijke instanties waar de gedetineerde, na afloop van zijn detentie, veelal van afhankelijk is. Op grond van hun functiebeschrijving dienen de mmd'ers gedetineerden bij binnenkomst in een inrichting binnen tien dagen te screenen op vier aandachtsgebieden: identiteitsbewijs, inkomen, onderdak en zorg. Daarnaast dienen zij gemeenten te informeren over en te betrekken bij het oplossen van eventuele knelpunten op genoemde gebieden. Een en ander is uitgewerkt in de instructie 'Werkprocessen MMD' van de DJI.

Bevindingen

Screening

In paragraaf 3.1 over de screening van gedetineerden kwam al aan de orde dat het MMD organisatorisch onder het coördinatiebureau Terugdringen Recidive (CBTR) Amsterdam valt en dus niet onder de directie van de PI Havenstraat. Het MMD in de PI Havenstraat is mede door onderbezetting niet in staat om de volledige doelgroep te screenen. Over de periode januari 2011 tot en met mei 2011 screenen ze gemiddeld 68% van de inkomsten. De nieuwe werkwijze bij de screening waarbij de gemeente kort na binnenkomst informatie op de leefgebieden aanlevert bij het MMD loopt nog niet goed. Het MMD heeft vaak nog geen informatie van de gemeentes. Het MMD is wel tevreden over de mogelijkheden van het Digitale Platform Nazorg

(DPAN) waarin zowel de mmd'ers als de gemeente toegang tot hebben.

Samenwerking op de leefgebieden

Het MMD heeft een goede samenwerking met de Dienst Werk en Inkomen (DWI) en de afdeling Burgerzaken van de gemeente Amsterdam. Over schulden en boetes heeft het MMD regelmatig contact met incassobureaus en het CJIB. Met andere partners in de nazorg is dit minder. Met name het contact met de drie reclasseringsorganisaties verdient verbetering. Mmd'ers ervaren dat reclasseringswerkers moeilijk te bereiken zijn. De directie van de PI Havenstraat heeft geen zelfstandig (structureel) overleg met samenwerkingspartners. Omdat de PI Havenstraat een vestiging vormt met de PI Tafelbergweg waar ISD'ers zijn gehuisvest, en waar er meer samenwerking is met ketenpartners, is overleg met ketenpartners belegd bij de directie van deze inrichting. De gemeente Amsterdam heeft nog geen veiligheidshuis. Het MMD hoopt dat de komst hiervan een positieve invloed zal hebben op de samenwerking met ketenpartners. Contacten met instellingen voor de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) verlopen veelal via het PMO. Tot voor kort was het MMD ook vertegenwoordigd in het PMO, zodat het ook geïnformeerd was over acties op het leefgebied 'zorg', maar door onderbezetting, is dat niet meer het geval.

Overdracht aan de gemeente

Van informatieoverdrachten acht weken voor de einddatum van de detentie aan de gemeente is slechts in beperkte mate sprake. Veel gedetineerden worden overgeplaatst naar een gevangenis om hun strafrestant uit te zitten waardoor een overdracht nog niet nodig is. Ook komt het regelmatig voor dat gedetineerden onmiddellijk in vrijheid worden gesteld waardoor overdracht niet mogelijk is.

Werkinstructies en monitoren

Het MMD van de PI Havenstraat maakt gebruik van de landelijk beschreven werkprocessen MMD uit 2008. Via DPAN kan het CBTR Amsterdam monitoren in hoeverre de screenings tijdig plaatsvinden en kan het een inventarisatie geven van de leefgebieden die op orde zijn. Voor de PI Havenstraat heeft 75% van de gescreende gedetineerden een identiteitsbewijs, heeft 86% werk of inkomen na detentie, heeft 73% huisvesting, is er bij 88% geen sprake van schulden en heeft 73% een zorgaanbod.

Nazorg

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering voldoet beperkt aan de verwachtingen. Mmd'ers werken volgens de landelijke werkwijze voor nazorg, maar ze slagen er niet in voor alle nieuwe gedetineerden de behoefte aan nazorg in kaart te brengen. De nieuwe werkwijze met de gemeente die eraan bij kan dragen om dit wel te bewerkstelligen, is nog niet goed van de grond gekomen. En om meer resultaten te bereiken op de leefgebieden verdient de samenwerking met sommige ketenpartners verbetering. Het beleid over nazorg voldoet in de PI Havenstraat overwegend aan de verwachtingen. Er zijn landelijke procedures beschikbaar, maar die zijn verouderd en lokale werkwijzen rond de screening, de inspanningen op de leefgebieden en de nieuwe werkwijze met de berichtgeving aan de gemeente zijn hierin niet vastgelegd.

De resultaten van de nazorginspanningen zijn onderwerp van bespreking tussen MMD en hun leidinggevendenden waardoor de check op de uitvoering ook overwegend aan de verwachtingen voldoet.

Aanbeveling

Zie de aanbevelingen bij paragraaf 3.1

6.2 Reïntegratietrajecten

 criterium

Artikel 2, lid 2 van de Penitentiaire beginselenwet formuleert de reïntegratiedoelstelling van het Nederlandse gevangeniswezen: de tenuitvoerlegging van de straf dient zo veel mogelijk dienstbaar te worden gemaakt aan de terugkeer in de samenleving. Dat kan op verschillende manieren gebeuren. In het huidige beleid ligt het accent op een methodiek om gedetineerden die daartoe gemotiveerd of te motiveren zijn, aan trainingen te onderwerpen die hun vaardigheden vergroten. Vervolgens is het beleid erop gericht zowel in de inrichting als bij relevante instanties aansluiting te bewerkstelligen met maatschappelijke vervolgvorzieningen.

Bevindingen*Reïntegratieplannen*

De PI Havenstraat heeft bij het CBTR Amsterdam een vaste trajectbegeleider die vooralsnog bij het CBTR Amsterdam in dienst is. De opstart van reïntegratietrajecten in de inrichting is echter zeer beperkt. Vanaf 1 januari 2011 tot en met juli 2011 waren er veertig potentiële kandidaten. Zes potentiële kandidaten weigerde deelname aan een reïntegratietraject en 34 stemden in. Van deze 34 deelnemers kregen er 14 een

reïntegratieplan in de PI Havenstraat. De overige twintig werden voortijdig doorgeplaatst naar een vervolginrichting. Na hun veroordeling plaatst de PI Havenstraat gedetineerden zo snel mogelijk door naar een vervolginrichting. Voor de overplaatsing van een gedetineerde naar een vervolginrichting stelt het BSD een selectieadvies op. Het BSD legt een voorstel voor een regime (met een bepaalde mate van vrijheid) aan het MDO voor. De directie accordeert, bij afwezigheid van het afdelingshoofd BSD, de selectieadviezen.

Veel gedetineerden stromen door naar een gesloten inrichting. De trajectbegeleider in de PI Havenstraat vraagt alleen de toestemming van een gedetineerde voor deelname aan reïntegratieactiviteiten. De trajectbegeleider in de vervolginrichting start pas met het opstellen van een plan. Eventuele reïntegratieplannen in de PI Havenstraat worden gecontroleerd door het hoofd CBTR. De trajectbegeleiders maken voor hun werk gebruik van de landelijke werkprocessen die inmiddels niet meer recht doen aan de praktijk.

Het hoofd van het coördinatiebureau Terugdringen Recidive monitort de realisatie van TR-activiteiten.

Onderwijs

De PI Havenstraat heeft een aanbod in onderwijs. Het aanbod bestaat uit basis Nederlands, Engels en computervaardigheid. De PI beschikt daarnaast over veel (elementaire) taalcursussen. Een gedetineerde moet zichzelf aanmelden voor het onderwijs via een verzoekbriefje. Bij een gedetineerde die zich aanmeldt, neemt de onderwijzer een intake af en maakt hij een inschatting van het taalniveau. Een gedetineerde kan, als hij dat zelf kan betalen, kiezen om bijvoorbeeld een LOI-cursus te gaan volgen.

Reïntegratie

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De reïntegratieactiviteiten in de PI Havenstraat zijn erg beperkt. Voor een deel komt dat doordat slechts weinig gedetineerden tot de doelgroep behoren die in aanmerking komt voor reïntegratieactiviteiten. Kandidaten worden wel voor deelname aan een traject benaderd, maar ze worden in meer dan de helft van de gevallen doorgeplaatst naar een vervolginrichting zonder reïntegratieplan. De uitvoering op het criterium reïntegratietrajecten voldoet daarom beperkt. De PI Havenstraat heeft, buiten het op onderdelen verouderde landelijke TR beleid, geen beleid over de vormgeving van reïntegratieactiviteiten. Er is controle op de uitvoering doordat selectieadviezen en reïntegratieplannen altijd geaccordeerd worden door een leidinggevende. Bovendien monitort het CBTR de totstandkoming van reïntegratieplannen.

Aanbeveling

Stel, in het licht van nieuw landelijk beleid over Binnen Beginnen, een visie op over de reïntegratie- activiteiten van de PI Havenstraat. Maak hierbij procesbeschrijvingen voor de betrokken functionarissen.

6.3 Conclusie

De PI Havenstraat heeft een bestemming als huis van bewaring in de stad Amsterdam. Er is altijd aanbod om de vrijgekomen celcapaciteit te vullen. De inrichting heeft daardoor een behoorlijke doorstroom van gedetineerden. Dit maakt het voor de functionarissen die betrokken zijn bij de reïntegratie lastig om tot een inventarisatie van probleemgebieden te komen.

Gedetineerden verblijven er soms kort, hun preventieve hechtenis kan plotseling worden opgeheven en de inrichting heeft de opdracht van het hoofdkantoor om veroordeelde gedetineerden direct te selecteren voor een gevangenis. Hierdoor is er veelal geen gelegenheid om tot een reïntegratietraject te komen. Vooralsnog vallen de functionarissen die verantwoordelijk zijn voor de maatschappelijke reïntegratie onder het regionale CBTR, maar met de vestigingsstructuur zal hier een andere indeling in gaan komen. Het is voor de directie van de PI Havenstraat van belang dat ze haar eigen doelstellingen in het reïntegratieproces van gedetineerden scherp neerzet, zodat ze daarmee de daarbij betrokken functionarissen ook duidelijkheid geeft in hun taken en verantwoordelijkheden.

7

Organisatieaspecten

Van de organisatieaspecten beziet de ISt die aspecten die direct invloed hebben op de kwaliteit van het primaire detentieproces. Dit hoofdstuk gaat in op vier organisatieaspecten. In dit hoofdstuk openen de eerste drie paragrafen met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de vier organisatieaspecten personeelsmanagement, communicatie, integriteit en evaluatie.

7 Personeelsmanagement

Criterion

(Internationale) regelgeving stelt eisen aan het management en personeel van inrichtingen. Zo moet het personeel doordrongen zijn van de doelstelling van het gevangeniswezen en dient het management leiding te geven aan de processen die leiden tot het behalen van die doelstellingen. Ook moet inrichtingspersoneel zorgvuldig worden geselecteerd met nadruk op integriteit, menselijkheid, professionaliteit en geschiktheid voor het complexe werk. Verder moeten vaardigheden die relevant zijn voor het werk kunnen worden onderhouden en verbeterd door aanvullende opleidingen.¹⁵

De sectordirectie gevangeniswezen volgt per inrichting de gang van zaken door middel van de jaarlijkse opgave van prestatie-indicatoren die onderdeel uitmaakt van de planning-en-controlcyclus. Prestatie-indicatoren zijn ondermeer de veiligheid en het welbevinden van het personeel, het arbeidsverzuim, de mate waarin functioneringsgesprekken worden gevoerd en een Checklist borging competentie management. Ook kijkt de ISt naar de verzuimcijfers en de mate van (externe) mobiliteit waarvoor een streefpercentage van 5% wordt gehanteerd.

Bevindingen

Personeelsbezetting en roulatie

De personeelsbezetting is lange tijd onder de maat geweest bij de executieve dienstvakken en met name bij de complexbeveiliging. Er waren acht vacatures die door de landelijke vacaturestop niet opgevuld konden worden. Inmiddels wordt er al een aantal nieuwe medewerkers ingewerkt en staan er geen vacatures meer open. Veel medewerkers werken al jarenlang achtereen in de PI Havenstraat. Executieve medewerkers vallen in geval van nood regelmatig in op elkaars posten, maar van systematische roulatie is geen sprake.

¹⁵ Bron: European prison rules hoofdstuk V, standard minimum rules artikel 47 en verder.

Bij de arbeid is de personeelsbezetting onder de maat door ziekte van medewerkers. Ook bij de ondersteunende diensten waren vacatures. Met name het BSD en het MMD hebben hier last van. Bij het BSD waren ten tijde van het inspectiebezoek net enkele nieuwe medewerkers in dienst getreden die nog ingewerkt moesten worden. Bovendien is hun afdelingshoofd afwezig vanwege zwangerschapsverlof.

Arbeidsverzuim

Het arbeidsverzuim in de PI Havenstraat is hoog, namelijk 11%. Het is al wel gedaald, want het is eerder wel eens 13% geweest. Over 2010 was het gemiddeld 12%. Dit onderwerp heeft prioriteit nummer één voor de directie. Elke ziekmelder bespreekt de inrichting in het verzuimoverleg en met frequentverzuimers is de directie in gesprek. De directie heeft een beeld bij de oorzaken van het hoge verzuim. Enerzijds weegt de hoge gemiddelde leeftijd van met name de piw'ers hierin mee; de gemiddelde leeftijd is 48 jaar. Anderzijds heeft de langdurige onderbezetting en de hoge werkdruk die daarvan het gevolg was, een rol gespeeld. Bovendien is ziekteverzuim zo gaandeweg een onderdeel van de cultuur geworden.

Medewerkerstevredenheid

In 2007 heeft het laatste medewerkerstevredenheidsonderzoek plaatsgehad. Er is geen recentere informatie. Door de medewerkeressies over de implementatie van de MGW-onderdelen hebben medewerkers wel kenbaar kunnen maken wat zij voor verbetering vatbaar achten in hun werksituatie. Een maand voor de inspectie is er opnieuw een medewerkerstevredenheidsonderzoek afgenomen, maar hier zijn de resultaten nog niet van bekend.

Functioneringsgesprekken

In de interviews met medewerkers en de directie komt naar voren dat met het merendeel van de medewerkers een functioneringsgesprek is gevoerd. De cijfers in de planning- en controlcyclus geven een ander beeld. In 2010 zou er slechts met 26% van de medewerkers een functioneringsgesprek zijn gevoerd. De directie geeft aan dat dit te wijten is aan de registratie in P-direkt die onvolledig en niet actueel is.

Opleiding

De inrichting biedt mogelijkheden aan personeel om zich functioneel verder te ontwikkelen. De PI Havenstraat heeft een opleidingsbeleid. Per jaar zijn er een beperkt aantal mensen, dat een opleiding kan starten. Er is meer vraag dan aanbod. Onder piw'ers is met name de MBO-opleiding voor het werken met bijzondere groepen gewild. Voor

complexbeveiligers is er een aanbod voor senior complexbeveiligers met daarin scholing in coaching, mentorschap en vergadertechnieken. Dit gebeurt in samenwerking met opleidingsinstituut van DJI. Hierbuiten is het aanbod beperkt. De leidinggevendenden hebben allemaal de opleiding Leidinggeven als Professie (LGAP) afgerond.

Naast deze opleidingen zijn alle complexbeveiligers BHV opgeleid. Er is sinds een aantal maanden ruim voldoende gelegenheid voor executieven om zich te bekwamen in het PPO, maar de opkomst bij deze trainingen is onder de maat (zie ook paragraaf 4.1 en 4.2)

Monitoring

De PI Havenstraat houdt net als alle andere penitentiaire inrichtingen een veertigtal prestatie-indicatoren bij. Hieronder valt ook een aantal indicatoren over organisatieaspecten. De directie monitort bijvoorbeeld de verzuimcijfers en de functioneringsgesprekken.

Personeel

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering, het beleid en de check op de uitvoering op het criterium personeelsmanagement voldoen alle drie overwegend aan de verwachtingen van de ISt. Vooral het ziekteverzuim is zorgwekkend hoog. De directie is zich bewust van de problemen die zich afspelen op dit terrein, maar heeft niet op alle onderdelen ook de mogelijkheid om hier eigenstandig iets in te veranderen. Een voorbeeld was de landelijke vacaturestop. En sommige ontwikkelingen zoals het op orde hebben van de formatie en de lichte daling van het ziekte verzuim zijn nog te pril om daar al de vruchten van te kunnen plukken.

7.2 Communicatie

Criterium

De European Prison Rules refereren in artikel 87 lid 1 aan de beschikbaarheid van een optimale communicatiestructuur binnen de inrichting.

Bevindingen

De medewerkers geven aan dat zij overwegend positief zijn over de onderlinge communicatie. Wel ervaren zij dat de hoge werkdruk van negatieve invloed is op de overlegmomenten. De frequentie van de teamoverleggen bij de executieve dienstvakken is desalniettemin de laatste maanden toegenomen. Daarvoor was er alleen sprake van noodvergaderingen. Volgens de medewerkers is meestal de helft tot

tweederde van de genodigden aanwezig tijdens het teamoverleg. Van deze overleggen vindt ook verslaglegging plaats.

Het Multi Disciplinaire Overleg (MDO) vindt wekelijks op elke afdeling plaats en het afdelingshoofd is de voorzitter. Onder andere de piw'ers, de MD, psychologen en de sportbegeleiders zijn aanwezig bij dit overleg. Vanwege onderbezetting zijn enkele disciplines zelden tot niet aanwezig tijdens het MDO. De geestelijke verzorging neemt bijvoorbeeld geen deel en ook het onderwijs moet verstek laten gaan, omdat het overleg tijdens de lesuren plaatsvindt. De afwezige disciplines sturen per mail wel hun informatie door, al gebeurt dit niet consequent. De zorgfunctionarissen geven aan dat de kwaliteit van de rapportages van de EZV goed is; van de overige afdelingen is volgens hen de bijdrage de afgelopen maanden verbeterd.

Volgens de deelnemers van het Psycho Medisch Overleg is hier vrijwel altijd iedereen aanwezig en vindt dit overleg ook altijd doorgang. De kritische noot die door hen wordt geplaatst, is het gemis van een sociaal psychiatrisch verpleegkundige (spv'er) die beter bekend is in het netwerk ten behoeve van de nazorg.

De effectiviteit van de verslaglegging over gedetineerden kan volgens de medewerkers beter. Zij ervaren de verschillende wijzen van verslaglegging per discipline soms als ingewikkeld. De goede onderlinge samenwerking compenseert volgens hen echter deze verschillende wijzen waardoor de juiste informatie wel goed wordt uitgewisseld.

De Inspectie verneemt overwegend positieve geluiden over de transparante manier waarop de directie communiceert. Medewerkers zijn het afgelopen jaar actief betrokken in het proces om invulling te geven aan de onderdelen van Modernisering Gevangeniswezen (MGW). Door sessies te organiseren waarbij medewerkers input leveren over verbeterpunten, heeft de PI Havenstraat bottom up een start gemaakt met het implementatieplan MGW. De PI Havenstraat heeft een zeer uitgebreide nieuwsbrief uitgebracht over de MGW-ontwikkelingen in de inrichting, maar de medewerkers hebben nog niet gezien wat hun inbreng in de sessies heeft opgeleverd.

Voor de verschillende overlevormen wordt gebruikt gemaakt van agenda's en formats voor verslaglegging. Daarentegen is er geen beleid omtrent frequentie, aard en inhoud van de overlevormen.

Het verloop van de interne communicatie wordt geëvalueerd aan de hand van eventuele knelpunten. Daarnaast komt dit aan de orde tijdens personeelsbijeenkomsten.

Communicatie

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering en de check daarop voldoen overwegend. Sinds enige tijd is er een regelmatige frequentie van de teamoverleggen en is de aanwezigheid redelijk. Het MDO heeft tevens een goede doorgang, al kan de aanwezigheid van alle disciplines en de informatieoverdracht consequenter. Medewerkers worden betrokken bij het formuleren van beleid en de communicatie tussen medewerkers onderling en met de directie wordt als open en transparant ervaren. De communicatie- en overlegstructuur zijn echter niet schriftelijk vastgelegd, zodat het beleid slechts in beperkte mate voldoet.

Aanbeveling

Leg de communicatiestructuur schriftelijk vast.

7.3 Integriteit

criterium

Behalve het gegeven dat artikel 77 van de European Prison Rules het belang van integriteit benoemt, is er geen sprake van algemeen geldende regelgeving voor integriteit. Wel is integriteit een regelmatig terugkerend speerpunt in de planning-en-controlcyclus van de sector Gevangeniswezen. De ISt verwacht integer handelen van iedere medewerker die betrokken is bij de vormgeving van detentie in het belang van de medewerkers zelf, de gedetineerden en de organisatie.

Bevindingen

De PI Havenstraat (en de PI Tafelbergweg) maakte in het verleden deel uit van het cluster PI Amsterdam waar toen ook de huidige PI Over-Amstel deel van uitmaakte. Voor alle inrichtingen in het voormalige cluster is er nog een Bureau Integriteit Amsterdam (BIA). Twee medewerkers zijn hiervoor vrijgemaakt uit de formatie van de inrichtingen en zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het integriteitsbeleid in de inrichtingen. De inrichtingen hebben een gezamenlijk integriteitsbeleid en hanteren het gedragsprotocol integriteit van DJI. Alle medewerkers hebben het gedragsprotocol toegestuurd gekregen en nieuwe medewerkers krijgen dit bij hun aanstelling. De directie brengt integriteit onder de aandacht door het personeel ieder jaar het protocol te laten lezen en ondertekenen. Het onderwerp integriteit komt niet in

de teamoverleggen aan de orde. Executieven zien hier ook het nut niet echt van in: “de dagelijkse praktijk geeft voldoende voorbeelden en iedereen weet wat wel of niet kan”.

Het BIA inventariseert alle incidenten rondom integriteit, seksuele intimidatie en informatiebeveiliging. Uit deze registratie blijkt wie een melding heeft gedaan, waar de melding over gaat en op welke wijze de melding is afgehandeld.

Hieruit komt naar voren dat de PI Havenstraat weinig integriteitsschendingen kent.

Ook bij de afhandeling van incidenten is het BIA betrokken. Hierover hebben medewerkers regelmatig overleg met de vestigingsdirectie en de plaatsvervangers.

Het BIA ontwikkelt beleid rondom integriteit, seksuele intimidatie en informatiebeveiliging, signaleert tekortkomingen hierin en doet voorstellen tot verbetering. Het bureau heeft beleid gemaakt voor het melden van incidenten en afdelingshoofden en medewerkers hierover geïnformeerd. Vorig jaar initieerde het BIA een workshop over problematische schulden als bedrijfsrisico. Alle leidinggevenden krijgen een cursus herkennen van schuldenproblematiek en het BIA heeft beleid ontwikkeld hoe ze medewerkers met schulden kunnen helpen. Het BIA is hiermee gestart in de PIOA en gaat binnenkort beginnen in de PI Havenstraat.

De penitentiaire inrichtingen in Amsterdam hebben samen zeven vertrouwenspersonen, de PI Havenstraat heeft er één van de zeven, maar medewerkers kunnen iedere vertrouwenspersoon benaderen. Het BIA verzorgt de opleiding en faciliteiten voor de vertrouwenspersonen.

Integriteit

Uitvoering

Beleid

Check

Oordeel

De uitvoering voldoet overwegend. De Havenstraat kent weinig integriteitsschendingen en door de inzet van het BIA komt het onderwerp integriteit met enige regelmaat onder de aandacht van de medewerkers. Echter, de bespreking van het thema in het teamoverleg blijft achterwege en executieven zien ook het nut er niet van in. De PI Havenstraat heeft samen met de andere inrichtingen in Amsterdam vastgesteld integriteitsbeleid en een gedragsprotocol integriteit. Het beleid op het criterium integriteit voldoet daarmee. De check op de uitvoering voldoet eveneens omdat het BIA integriteitsschendingen registreert en de inrichting incidenten aanpakt.

7.4 Evaluatie

Om een goede kwaliteit van de uitvoering van primaire processen te waarborgen is het van essentieel belang om de uitvoeringspraktijk periodiek te evalueren en het beleid en/of de uitvoering naar aanleiding daarvan bij te stellen. In een aantal opzichten doet de PI Havenstraat dat ook. In de planning- & controlrelatie met het hoofdkantoor DJI worden prestatie-indicatoren bijgehouden. Op het terrein van de beveiliging heeft DJI in 2009 een zogenaamde Externe Security Audit in de PI Havenstraat gehouden. Met betrekking tot de rechtspositie van en de omgang met gedetineerden is de Gedetineerdensurvey relevant die DJI in 2007 heeft afgenomen. Deze is inmiddels in 2011 herhaald. In 2007 is ook de BASAM-vragenlijst afgenomen om de werkbeleving onder het personeel van de inrichting te peilen. Ook die meting wordt landelijk herhaald. Ook de RI&E-operatie is een belangrijk evaluatie-instrument om de interne veiligheid te analyseren. Bovenstaande interne audits worden doorgaans geïnitieerd en gefaciliteerd door het hoofdkantoor DJI en geven de inrichting een beeld hoe zij bepaalde processen ten uitvoer brengt. Niet alle processen worden onderworpen aan een periodieke evaluatie. De PI Havenstraat heeft geen (totaal)overzicht welke processen wanneer een evaluatie behoeven.

Aanbeveling

Intensiveer de evaluatie-inspanningen met betrekking tot de primaire processen en overweeg de geleidelijke ontwikkeling van een integraal kwaliteitssysteem.

7.5 Conclusie

De PI Havenstraat heeft het personeelsmanagement, de communicatie en het integriteitsbeleid over het algemeen goed op orde. Het is positief dat personeel overwegend tevreden is over de communicatie in de inrichting en dat er op een structurele wijze aandacht is voor integriteit. Sommige ontwikkelingen die meewegen in dit positieve oordeel zijn echter nog pril en moeten zich nog bewijzen. Voorbeelden zijn, de lichte daling van het tot nu toe hoge ziekteverzuim, de doorgang van het teamoverleg dat tot voor kort frequent uitviel, en de personeelsbezetting die op sterkte komt. Dit zijn aspecten die direct van invloed zijn op het primaire proces en met name op de interne veiligheid en de continuïteit in het dagprogramma. Hiervoor moet de directie, maar ook het hoofdkantoor DJI blijvend aandacht hebben. Op onderdelen hebben evaluaties plaatsgevonden over processen die

zich afspelen in de inrichting. In de toekomst zal de inrichting, om verder te verbeteren, zorg moeten dragen voor de periodieke evaluatie van al haar bedrijfsprocessen.

8

Slotbeschouwing

Het doel van de doorlichting was te bezien hoe het in de PI Havenstraat is gesteld met de rechtspositie van en de omgang met gedetineerden, de veiligheid, de reïntegratieactiviteiten en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie.

Een belangrijke factor, die voor de inrichting van invloed is op bovenstaande aspecten, is de implementatie van het landelijke programma Modernisering Gevangeniswezen dat is geïnitieerd door het hoofdkantoor DJI. Een aantal concrete voorbeelden die nu spelen voor de PI Havenstraat zijn de nieuwe werkwijzen voor de screening van gedetineerden en het opstellen van en werken met een detentie- en reïntegratieplan (ISS-werkwijze). De directie heeft ervoor gekozen om dit behoedzaam en met steun van de werkvloer in te voeren. Hierdoor staat de PI Havenstraat, in vergelijking tot andere inrichtingen, nog aan het begin van de invoering van de nieuwe werkwijzen. De ISt trof in de PI Havenstraat een cultuur waar medewerkers, soms met gemopper, toch het beste er van willen maken met elkaar en met de gedetineerden die bij hen verblijven. Medewerkers hebben gemiddeld een hoge leeftijd en een lange arbeidsduur bij de inrichting. Enerzijds brengen zij daardoor veel kennis in over de doelgroep en over de manier van omgaan met gedetineerden, maar anderzijds maken deze factoren het ook moeilijker om een snelle omslag te maken naar de nieuwe manier van werken. De manier waarop de directie nieuwe werkwijzen introduceert is daarom begrijpelijk.

De ISt is van mening dat een inrichting ook zonder de nieuwe werkwijze van Modernisering Gevangeniswezen moet voldoen aan geldende (inter-)nationale wet- en regelgeving en het vigerende beleid. Voor de PI Havenstraat heeft de doorlichting een op onderdelen kritisch beeld opgeleverd.

Zo oordeelt de ISt deels zeer kritisch over de interne veiligheid en de maatschappijbeveiliging. De hoofdoorzaak hiervan is het gebrek aan onderhoud aan een aantal technische beveiligingsmiddelen, zoals de mogelijkheid om de toegangsdeuren tot de inrichting goed af te sluiten en de onbetrouwbaarheid in het functioneren van het persoonlijke alarmeringssysteem voor personeelsleden, de pzi's. Het oplossen van deze tekortkomingen ligt echter buiten de invloedssfeer van de directie van de PI Havenstraat. Zij wacht al langere tijd op actie van o.a. de Rijksgebouwendienst.

Naast deze overduidelijke technische mankementen kent de inrichting ook een aantal tekortkomingen in de uitvoering van werkinstructies en de controle hierop. De toepassing van de identiteitscontrole met

biometrie bij bezoek, om persoonsverwisseling met bezoekers te voorkomen, past het personeel niet toe. Bovendien is de deelname van executieve medewerkers aan de training in weerbaarheid en fysiek ingrijpen (praktisch penitentiair optreden) te laag alhoewel zij hier de gelegenheid toe krijgen terwijl gedetineerden ingesloten worden. De hoge leeftijd en het hoge arbeidsverzuim zijn mede oorzaak van de te lage deelname.

Als laatste voelen medewerkers zich niet veilig op het moment dat zij met gedetineerden naar de luchtplaats gaan en met hen moeten wachten in een kleine ruimte alvorens de luchtplaats te betreden.

Over de rechtspositie van en de omgang met gedetineerden is de Ist op een aantal kritische punten na redelijk positief. De Ist is positief over de consequente toetsing van het rechtmatige verblijf van gedetineerden en gedetineerden krijgen bij binnenkomst tijdig een introductie op de huisregels. Bovendien worden gedetineerden tijdig gescreend door de medische dienst en bij regelovertreding in de PI Havenstraat zijn ze verzekerd van een consistente oplegging van disciplinaire straf of maatregel. Bij klachten over hun verblijf is de toegang tot de cvt laagdrempelig en treedt de cvt ook bemiddelend op. Als laatste, maar niet onbelangrijk, item zien gedetineerden zich over het algemeen met respect behandeld in de inrichting.

Toch is de Ist niet geheel positief over de rechtspositie van gedetineerden omdat hun activiteitenprogramma aanzienlijk korter (vijf tot zeven uur) is dan in andere huizen van bewaring. Met name het beperktere aanbod aan arbeid en de uitval hiervan spelen een rol. Gedetineerden in de PI Havenstraat hebben korte recreatiemomenten, namelijk nimmer meer dan anderhalf uur aaneengesloten. En ondanks de beperkte recreatieruimte op de afdeling geven gedetineerden er de voorkeur aan om hier te blijven om praktische zaken te regelen als celreiniging en douchen. Doordeweeks kunnen zij namelijk, met toestemming, van de afdeling naar de doucheruimte. Daarnaast wil de Ist nog twee verbeterpunten onder de aandacht brengen. Ten eerste de beperkte gelegenheid om direct na binnenkomst in de inrichting een kennis of familielid over zijn verblijf daar te informeren. Is een gedetineerde na 16.30 op de afdeling is dan mag hij niet meer bellen. Ten tweede de lange duur tussen de laatste maaltijd van de dag en de eerste maaltijd van de volgende dag in de afzonderingscellen.

De reïntegratieactiviteiten in de PI Havenstraat zijn beperkt. Voor een deel is dit te verklaren door de bestemming van de inrichting, het is een huis van bewaring en tijdens de preventieve hechtenis zijn er geen mogelijkheden tot verlof in het kader van reïntegratie. Bovendien is er

geen aanbod in gedragsinterventies omdat gedetineerden na hun veroordeling niet lang meer in die inrichting verblijven. Maar voor een deel komt dit ook door landelijke ontwikkelingen waar de PI Havenstraat zich voor een dilemma ziet staan. Enerzijds moet een gedetineerde zes weken na zijn veroordeling een reïntegratieplan hebben en anderzijds moet de gedetineerde zo snel mogelijk in een vervolginrichting worden geplaatst. De inrichting plaatst gedetineerden zo snel mogelijk door waardoor het opstellen van een reïntegratieplan vooruit wordt geschoven.

Zoals gezegd vallen niet alle verbeterpunten onder de invloedssfeer van de directie. Daar waar zij wel invloed kan hebben, handelt ze. Het ziekteverzuim dat bijdraagt aan de uitval in het dagprogramma en de beperkte deelname aan het PPO wordt actief bestreden en dit leidt tot de eerste voorzichtige resultaten. De teamoverleggen die cruciaal zijn voor de bespreking van werkwijzen en nieuwe ontwikkelingen vinden sinds enkele maanden weer structureel plaats. Ook het multidisciplinaire overleg over gedetineerden vindt stelselmatig plaats en heeft, voor zover de ISt dit kon beoordelen, een goede inhoudelijke casuïstiekbespreking over het verblijf van gedetineerden in de inrichting. Op het gebied van veiligheid is er bovendien een aanvang gemaakt met de actualisatie van de dienst instructies.

Ten opzichte van de doorlichting in 2005 constateert de ISt slechts een lichte verbetering. Allereerst is er voor wat betreft het integriteitsbeleid wel een flinke verbetering. Echter, in 2005 was er sprake van een inbreuk op de rechtspositie van gedetineerden door de combinatie van verkort dagprogramma, de postenbezetting en de alternatieven bij uitval van onderdelen van het dagprogramma. Alhoewel de toenmalige oorzaken niet helemaal vergelijkbaar zijn met de huidige, is er ook nu sprake van een inbreuk op de rechtspositie van gedetineerden door een te beperkt dagprogramma. In 2005 deed de ISt de aanbeveling aan het management om actiever te sturen op het naleven van veiligheidsvoorschriften door het personeel. Op sommige onderdelen ziet de ISt verbetering. De uitvoering van celinspecties, het luchten geschiedt nu conform de regelgeving en complexbeveiligers en piw'ers hebben weer regelmatig werkoverleg. Desondanks is de verbetering niet voldoende. Met name de naleving van de veiligheidsinstructies over de identificatie van gedetineerden voor en na bezoek schieten te kort. Bovendien blijkt dat leidinggevendenden hier niet van op de hoogte zijn. Inmiddels heeft de inrichting ook te kampen met veiligheidsproblemen op het gebied van de materiële beveiliging.

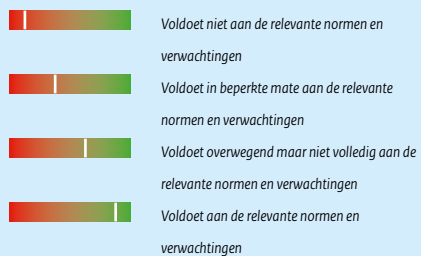
De ISt zal de inrichting na ongeveer een jaar bezoeken voor een vervolgonderzoek. Enerzijds omdat er een beperkte verbetering is ten opzichte van 2005 en anderzijds vanwege de aard en soms de ernst van de verbeterpunten. De onduidelijkheid over verantwoordelijkheid (tussen inrichting, DJI en RGD) voor de oplossing van de knelpunten weegt hier ook sterk in mee.

Bijlage 1

Oordeel

Legenda oordeel

	Uitvoering	Beleid	Check
Rechtspositie gedetineerden			
<i>Insluiting</i>			
<i>Introductie</i>			
<i>Activiteiten</i>			
<i>Accomodatie</i>			
<i>Voeding</i>			
<i>Contact</i>			
<i>Toegang zorg</i>			
<i>Discipline</i>			
<i>Beklag</i>			
Omgang met gedetineerden			
<i>Screening</i>			
<i>Bejegening</i>			
<i>Rapportage</i>			
Interne veiligheid			
<i>Calamiteiten</i>			
<i>Agressiebeheersing</i>			
<i>Drugsontmoediging</i>			
Maatschappijbeveiliging			
<i>Beveiliging</i>			
<i>Toekenning verlof</i>			
<i>VI</i>			
Maatschappelijke reïntegratie			
<i>Nazorg</i>			
<i>Reïntegratie</i>			
Organisatieaspecten			
<i>Personeel</i>			
<i>Communicatie</i>			
<i>Integriteit</i>			

Bijlage 2

Aanbevelingen

De ISt beveelt de PI het volgende aan:

1. Actualiseer de werkprocessen van de BVA en maak ze ook locatiegebonden.
2. Voer, op de directiecontrole van ingevoerde insluitingsdocumenten, een willekeurige wekelijkse steekproef van vijf procent in.
3. Draag zorg voor volledigheid van de huisregels ten aanzien van de toepassing van biometrie.
4. Draag zorg voor de invoering van een dagprogramma dat de gedetineerde 43 uur activiteiten biedt en zorg dat activiteiten waar zij recht op hebben niet samenvallen.
5. Verbeter de bestaande registratie van de uitvoering van het dagprogramma door de oorzaken van de uitval ook te registreren.
6. Breng het sanitair op orde.
7. Bezie in hoeverre de wasregeling met het BAD volstaat om de gedetineerdenpopulatie te bedienen.
8. Formuleer eenduidige regels voor de mogelijkheden voor het wassen van kleding in de inrichting, sluit hierbij geen gedetineerden uit. En voorzie zo mogelijk in wasruimten.
9. Spreid de momenten waarop gedetineerden in de isoleercellen voeding verstrekt krijgen beter over de dag.
10. Draag zorg voor een winkelaanbod dat qua prijs niet substantieel hoger is dan het hogere prijssegment van de supermarkt.
11. Biedt gedetineerden die na 16.30 uur binnenkomen de gelegenheid met een relatie te telefoneren.
12. Organiseer minimaal viermaal per jaar ouder-kinddagen en beschrijf deze mogelijkheden in de huisregels.
13. Overweeg een oplossing te zoeken voor de conflicten die bij de belmomenten ontstaan.
14. Draag zorg voor actueel sanctiebeleid dat in overeenstemming is met de landelijke richtlijnen.
15. Maak in het verlengde van de ISS-procedure een lokale procesbeschrijving voor de screening van nieuwe gedetineerden die niet alleen de afzonderlijke screeningsactiviteiten beschrijft maar het inkomstenproces in zijn geheel.
16. Zorg ervoor dat het MMD in staat is om alle screenings tijdig uit te kunnen voeren. En beweeg de gemeentes (in ieder geval Amsterdam) ertoe de gevraagde informatie voor de screening op de leefgebieden tijdig aan te leveren bij de mmd'ers.
17. Kom tot een breedgedragen visie over de omgang met gedetineerden in de PI Havenstraat, maak motiverend bejegenen ook onderdeel van deze visie en zorg voor een controle op de consequente uitvoering van deze visie.

18. Breng de noodzaak om tijdig te reageren op een 'belletje' van een gedetineerde opnieuw onder de aandacht van medewerkers en zorg voor een tijdige beantwoording.
19. Zorg dat gedetineerden met vragen en problemen ook terecht kunnen bij een aan hen gekoppelde piw-mentor.
20. Beschrijf voor elke discipline met welke frequentie en waarover ze dient te rapporteren om tot een volledig beeld over (de activiteiten rondom) een gedetineerde te komen.
21. Richt het één rapportagesysteem zodanig in dat alle disciplines daarin rapporteren en dat er geen gegevens verloren kunnen gaan omdat er schaduwdoossiers bij de afzonderlijke disciplines zijn. Draag daarbij ook zorg voor een controle op de kwaliteit en kwantiteit van de rapportages.
22. Heb serieuze aandacht voor agressiebeheersing door de deelname aan het PPO substantieel te verbeteren en de geweldsinstructies binnen de inrichting te verspreiden.
23. Voorkom dat personeelsleden alleen in kleine ruimtes met grote groepen gedetineerden moeten verblijven waardoor ze zich onveilig voelen.
24. Voorzie op alle vanuit veiligheidsoogpunt risicovolle locaties in (camera)toezicht en in de mogelijkheid om de camerabeelden op te slaan voor de reconstructie van incidenten.
25. Informeer bezoekers voorafgaande aan de toegangscontrole over deze controle en de consequenties van drugsinvoer.
26. Draag er zorg voor dat de visitatie na bezoek altijd even gedegen en uniform wordt uitgevoerd. Stel daartoe heldere instructies op en intensiveer het toezicht tijdens de visitatie.
27. Actualiseer dienstinstructies en zie toe op een juiste toepassing van deze instructies. Heb met voorrang aandacht voor het juist toepassen van de biometrie-procedures in de inrichting.
28. Breng penitentiaire scherpte structureel bij personeel onder de aandacht.
29. Onderzoek, gelet op de veiligheids- en beveiligingsrisico's, de mogelijkheden om cameratoezicht te kunnen houden aan de buitenkant van de ringmuur.
30. Stel, in het licht van nieuw landelijk beleid over Binnen Beginnen, een visie op over de reïntegratie-activiteiten van de PI Havenstraat. Maak hierbij procesbeschrijvingen voor de betrokken functionarissen.
31. Leg de communicatiestructuur schriftelijk vast.
32. Intensiveer de evaluatie-inspanningen met betrekking tot de primaire processen en overweeg de geleidelijke ontwikkeling van een integraal kwaliteitssysteem.

Aan de PI en de cvt

33. Onderzoek wat de oorzaak is van de lange duur tussen het opstellen van de klacht door de gedetineerde en de ontvangst van de klacht bij de cvt en bezie of dit verkort kan worden.
34. Onderzoek wat de oorzaak is van het ontbreken van de uitspraken in de administratie van inrichting, draag ervoor zorg dat de inrichting altijd op de hoogte is van een uitspraak over een tegen haar ingediende klacht.
35. Beschrijf in de huisregels dat gedetineerden zich bij een klacht kan laten bijstaan door een advocaat of een tolk.

De ISt beveelt DJI het volgende aan:

36. Breng de urgentie van het vervangen van de huidige pzi's nogmaals onder de aandacht van de leverancier en dring aan op het zo spoedig mogelijk vervangen van het huidige systeem teneinde ernstige veiligheidsrisico's op korte termijn weg te nemen.
37. Breng de urgentie van het vervangen van of onderhoud plegen aan niet goed functionerende technische beveiligingssystemen nogmaals onder de aandacht van de RGD en dring aan op het spoedig vervangen of vernieuwen van huidige systemen teneinde beveiligingsrisico's op korte termijn weg te nemen.

Bijlage 3

Afkortingen

BAD	Binnenkomstafdeling delinquenten
BASAM	Basisvragenlijst Amsterdam
Bewa	Bewaarder, complexbeveiliging
BHV	bedrijfs hulpsverlening
BIA	Bureau Integriteit Amsterdam
BSD	Bureau selectie- en detentiebegeleiding
BVA	Bevolkingsadministratie
CBTR	Coördinatiebureau Terugdringen Recidive
CP	Centraal post
CTH	Calamiteitenteam Havenstraat
Cvt	Commissie van toezicht
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DOB	Drugsontmoedigingsbeleid
DPAN	Digitaal Platform Aansluiting Nazorg
DWI	Dienst Werk en Inkomen
EBI	extra beveiligde inrichting
EPR	European Prison Rules
ESA	Externe Security Audit
EZV	Extra Zorgvoorziening
Gedeco	Gedetineerdencommissie
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijk Gezondheidszorg
Hvb	huis van bewaring
IBT	Intern bijstands team
IGZ	Inspectie Gezondheidszorg
ILO	Instructeur lichamelijke opvoeding
ISD	Inrichting voor Stelselmatige Daders
ISS	Inkomsten Screening en Selectie
Ist	Inspectie voor de Sanctietoepassing
LGAP	Leidinggeven als professie
Md	medische dienst
MDO	Multidisciplinair overleg
MGW	Modernisering Gevangeniswezen
MMD	Bureau maatschappelijke dienstverlening
mmd'er	Medewerker maatschappelijke dienstverlening
Mpc	Meerpersoonscelgebruik
NIFP	Nederlands Instituut Forensische Psychiatrie en psychologie
OM	Openbaar Ministerie
OR	Ondernemingsraad
Pbw	Penitentiaire beginselenwet
Pi	Penitentiaire inrichting
PIOA	Penitentiaire Inrichting Over-Amstel
piw'er	Penitentiair inrichtingswerker

PMO	Psycho medisch overleg
PPO	Praktisch penitentiair optreden
Pva	Plan van aanpak
Pve	Programma van eisen
Pzi	Personenzoekinstallatie
RGD	Rijksgebouwendienst
RI&E	Risico inventarisatie en –evaluatie
RSJ	Raad voor strafrechtstoepassing en jeugdbescherming
SDGW	Sectordirecteur gevangeniswezen
Spv	Sociaal psychiatrisch verpleegkundige
SSC	Shared Service Centre
TR	Terugdringen Recidive
TULP	Tenuitvoerleggingprocessensysteem
Vi	Voorwaardelijke invrijheidstelling
VMZ	Verantwoorde medische zorg
ZBBI	Zeer beperkt beveiligde inrichting

Bijlage 4

Bronnen

BASAM resultaten 2007
BHV-scan Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid / Nibra
Brandveiligheidsscan Rijksgebouwendienst
Calamiteitenplannen 2010
Capaciteitsoverzicht
Dagprogramma's 2008
Dienstinstructies PI Havenstraat
Formatie- bezettingsoverzicht
Gedetineerdensurvey 2007
Gedragsprotocol DJI 2010
Huisregels PI Havenstraat 2010
Jaarplan 2011, PI Havenstraat
Jaarverslag 2010 commissie van toezicht PI Havenstraat
Jaarverslagen Bureau Integriteit Amsterdam 2010 en 2011
Meldingen bijzondere voorvallen 2010-2011
Overzicht deelname PPO 2011
Overzicht urinecontroles 2011
Plan van aanpak implementatie MGW Havenstraat versie juni 2011
Prijzlijst van de winkel
Problematische schulden, 2010, beleidsdocument van het BIA
Registratie beperking in programma/ noodprogramma, 2011
Risiko Inventarisatie en –evaluatie en actiepunten 2010
Sanctiebeleid PI Havenstraat, ongedateerd
Verslag Externe Security Audit 2007
Verslagen detentieberaad mei 2011
Verslagen teamoverleg piw'ers mei 2011
Verstoringen arbeid april- juni 2011
Vier-maandsrapportage 2010-2011
Werkinstructies BSD, 2008
Werkprocessen BVA, 2007

Bijlage 5

Inspectieprogramma

Dag 1, woensdag 15 juni 2011

	Parallel programma	Parallel programma
9.00-9.30 uur	Aankomst Kennismaking met contactpersoon, installatie van werkkamer, introductie bij het MT, korte toelichting van het programma en de werkwijze.	
9.30-10.30 uur	Interview directie Aan de hand van documentatie en actuele ontwikkelingen gesprek met plv. vestigingsdirecteur en hoofd beveiliging en presentatie PvA implementatie MGW.	
10.30-12.30 uur	Rondgang door en schouw van de inrichting o.l.v. leidinggevende beveiliging	
12.30-13.00 uur	Lunch in werkkamer	
13.00-14.30 uur	Interview gedetineerden - minimaal 4 en maximaal 6 - afkomstig van verschillende afdelingen - bij voorkeur met daarbij een vertegenwoordiger van de Gedeco - graag niet uitsluitend Gedeco-leden en/of reinigers	Werkwijze bezoek en luchten 2 inspecteurs beschouwen de activiteiten luchten en bezoek en vullen een checklist in NB: begeleiding gewenst
15.00-15.45 uur	Interview medewerkers afdeling Gedetineerdzaken: medewerkers bsd	Werkwijze BAD en BVA 2 inspecteurs bezoeken het BAD en de Bevolkingsadministratie en vullen een checklist in. Daarbij gesprek met aanwezige medewerkers en inzage in dossiers BVA
15.45-16.30 uur	Interview medewerkers afdeling Gedetineerdzaken: medewerkers MMD & TR	NB: begeleiding gewenst
Gesprekspartners (afdeling en naam)		
Gesprekspartners (afdeling en naam)		

16.30-17.00 uur	Evaluatie dag 1 Geen gesprekspartners aanwezig
-----------------	---

Dag 2, donderdag 16 juni 2011

9.00-10.30 uur	Interview executieve medewerkers (maximaal 7 vertegenwoordigers van verschillende afdelingen uit de functiegroepen beveiliging en piw, indien mogelijk inclusief een vertegenwoordiger van de medezeggenschap)	Interview hoofd facilitaire zaken Daarna: Werkwijze BOS bezoek bibliotheek onder begeleiding van de bibliothecaris.
----------------	---	--

10.45-12.00 uur	Interview Beveiliging hoofd beveiliging en teamleider(s) beveiliging, BHV-coördinator en preventiemedewerker Check incidentregistratie veiligheid inclusief UC's en celinspecties	Bezoek leefafdelingen/BSD Schouw reguliere gang van zaken op de afdelingen en bezoek BSD om dossiers in te zien
12.00-13.00 uur	Lunch in werkkamer + documentatie	
13.00-14.30 uur	Interview leidinggevenden leefafdelingen Gesprek met 3 of 4 afdelingshoofden	Bijwonen teamoverleg/ MDO door 2 inspecteurs
15.00 – 16.15 uur	Interview zorgstaf Gesprek met hoofd medische dienst, (zo mogelijk) arts, verpleegkundige, psycholoog	Werkwijze afdeling Arbeid bezoek afdeling arbeid en gesprek met leiding en werkmeesters
16.30 -17.00 uur	Evaluatie dag 2 Geen gesprekspartners aanwezig	

Dag 3, dinsdag 21 juni 2011

09.00-10.00 uur	Interview medewerkers BOS	Interview gedetineerden (individueel)
Gesprekspartners (functie en naam)	Gesprek met onderwijsgeevenden en ILO, schouw van onderwijs en sportfaciliteiten	Inspecteurs bezoeken de leefafdelingen en spreken (willekeurig) individueel met gedetineerden Obv selectie gedetineerden door ISt (lijst opvragen BSD)
10.15-11.00 uur	Bezoek stiltecentrum inclusief interview geestelijke verzorging	Inzage documentatie in werkruimte ISt
Gesprekspartners (functie en naam)	Inspecteurs bezoeken het stiltecentrum en gaan in gesprek met geestelijke verzorgers.	Gesprek met hoofd bsd en checken documentatie (verloven, uc's, vi-adviezen, TR, nazorg).
11.00-12.30 uur	Inzage documentatie in werkruimte ISt	
12.30-13.30 uur	Interview en gezamenlijke lunch met een vertegenwoordiging uit de Commissie van Toezicht	
13.30- 14.00	Presentatie werkzaamheden bureau Integriteit van het voormalig cluster PI Amsterdam	
14.00-15.00 uur	Vorbereiding terugkoppeling in werkruimte ISt	Oriëntatie restpunten Indien nodig wordt nagegaan of er ten aanzien van criteria nog vraagpunten zijn.
15.00-16.00 uur	Korte terugkoppeling bevindingen doorlichting aan de directie	

Bijlage 6

Geografische ligging

Missie ISt

“De ISt ziet toe op de sanctietoepassing met het oog op zichtbare verbetering van de effectiviteit en kwaliteit van de sanctietoepassing.

De ISt adviseert de minister van veiligheid en Justitie ten behoeve van borging van behoorlijke sanctietoepassing.

De ISt is hierbij onafhankelijk in haar oordeel, transparant in haar werkwijze en professioneel in haar kennis, vaardigheid en houding.”

Dit is een uitgave van:
Inspectie voor de Sanctietoepassing
Kalvermarkt 53 | 2511 CB Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
www.ist.nl

Oktober 2011 | Publicatie-nr. J-10546